

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Bakalářská práce

2022

Tereza Trojanová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Mediální obraz hnutí antivax v českých médiích

Bakalářská práce

Autor práce: Tereza Trojanová

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Halada CSc.

Rok obhajoby: 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1. 8. 2022

Tereza Trojanová

Bibliografický záznam

TROJANOVÁ, Tereza. *Mediální obraz hnutí antivax v českých médiích*. Praha, 2022. 57 s. Bakalářská práce práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Jan Halada CSc.

Rozsah práce: 59 884 znaků

Abstrakt

Bakalářská práce Mediální obraz antivax hnutí v českých médiích se zabývá tím, jak bylo téma antivax hnutí prezentováno ve vybraných českých médiích (Aktuálně.cz, Novinky.cz, Seznam Zprávy, iDNES.cz, Lidové noviny, Hospodářské noviny, Mladá fronta DNES and Právo) v období od ledna 2020 do dubna 2022. Cílem práce je zjistit, kde se o antivax hnutí psalo nejčastěji, kdy, a jakým způsobem.

V teoretické části je definován termín antivax (v téže kapitole jsou zároveň přiblíženy potenciální motivace antivaxerů), je zde přiblížena historie antivax hnutí (převážně britského a amerického), od osmnáctého století do jedenadvacátého, následuje stručný popis pandemie covidu-19 a jakým způsobem to ovlivnilo (a doposud ovlivňuje) antivax hnutí.

V empirické části zjišťuji, jestli se tématu antivax hnutí věnují více online nebo tištěná média, které z médií publikovalo na toto téma nejvíce článků, během kterého měsíce bylo publikováno nejvíce článků a jakým způsobem bylo antivax hnutí rámcováno.

Abstract

The bachelor thesis Media picture of the antivax movement in Czech media studies articles about the antivax movement which were published in selected Czech media (Aktuálně.cz, Novinky.cz, Seznam Zprávy, iDNES.cz, Lidové noviny, Hospodářské noviny, Mladá fronta DNES and Právo) in period between January 2020 and April 2022. The purpose of this bachelor thesis is to find out where and when were articles about this topic published the most, and how the antivax movement is described.

The theoretical part is focused on the definition of the antivax (potential motivations of antivaxers are mentioned in this chapter), the history of antivax movement (mostly the American and British ones) from the eighteenth century until twenty-first century, the covid-19 pandemic and how it has shaped the antivax movement.

In the empirical part, the thesis explores whether antivax is a bigger topic in online media or in print, which media published the most articles, during which month antivax was the most attractive topic for media and how the antivax movement was framed.

Klíčová slova

Antivax, média, covid-19, mediální obraz, rámcování, kvantitativní analýza

Keywords

Antivax, media, covid-19, media picture, framing, quantitative analysis

Title/název práce

Media picture of the antivax movement in Czech media

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkovala poděkovala doc. PhDr. Janu Haladovi CSc. Za cenné rady a trpělivost.

Obsah

Úvod	2
Definice pojmu antivax	3
Historie antivax hnutí	6
Počátky	6
Povinné očkování a antivakcinační ligy	7
Americké antivax hnutí	10
Sedmdesátá léta	12
Andrew Wakefield	13
Pandemie covidu-19	15
Pandemie covidu v Česku	16
Pandemie covidu a antivax hnutí	16
Metodologie	19
Praktická část	21
Představení zkoumaných médií	21
MF DNES	21
Lidové noviny	21
Hospodářské noviny	22
Právo	22
Novinky.cz	22
iDNES.cz	23
Aktuálně.cz	23
Seznam Zprávy	23
Analýza	25
Hypotézy:	26
Výsledky analýzy	26
Antivax v online a tisku	26
Počet článků za měsíce	28
Rámcování antivax	29
Závěr	30
Summary	30
Použitá literatura	32
Teze bakalářské práce	41
Seznam příloh	44

Úvod

V této bakalářské práci se zabývám fenoménem antivax hnutí a tím, jak bylo toto téma reflektováno ve vybraných českých médiích v období od ledna 2020 do konce dubna 2022. Tomuto tématu se věnuji, neboť je aktuální, a výzkum mediálního obrazu ve vybraných českých médiích jsem si vybrala z toho důvodu, že většina literatury, která se zaměřuje na mediální obraz antivax hnutí, studuje komunikaci antivaxerů samotných a to, jakým způsobem se prezentují oni sami (např. na sociálních médiích), nikoliv to, jak jsou prezentováni v médiích „zvenčí“.

Nejprve se pokusím definovat, co to vlastně antivax je, kdo je to antivaxer, a z jakých důvodů se lidé přidávají k antivax hnutí. Následně představím historii antivax hnutí, zejména pak, co se antivax hnutí v anglicky mluvících zemích týče, neboť většina literatury zabývající se historií antivakcinačních hnutí popisuje historii těchto hnutí ve Velké Británii a USA. V této části také dojde k odchýlení od osnovy v tezi – místo rozdělení historie antivakcinačního hnutí na „před a po internetu“ věnuji každé části historie antivakcinačního hnutí vlastní podkapitulu. K jinému odchýlení od teze nedošlo. Dále se budu věnovat pandemii covidu-19 a vývoji antivax hnutí během této doby.

V empirické části zmapuji, zda se o antivax hnutí častěji psalo v online či v tištěných médiích, jak moc se o hnutí psalo v jakém médiu, kdy se média tomuto tématu nejvíce věnovala a jakým způsobem antivax hnutí či antivaxery (či samotný pojem) rámcovala. Rámce, jejichž přítomnost budu zjišťovat, pocházejí částečně z publikace *Vaccine hesitancy: Public Trust, Expertise and the War on Science* a částečně z předběžné analýzy části vzorku, která pochází z tištěných médií.

V závěru vyhodnotím výsledky analýzy, popíšu její slabiny a navrhnou témata, kterými by se měly zabírat podobné výzkumy.

Definice pojmu antivax

Pojmem antivaxer (též psáno jako antivaxxer nebo anti-vaxxer) se označuje osoba, která odmítá očkování. Mezi antivaxery nejsou zahrnuti lidé, kteří nad očkováním pouze váhají (v angličtině „vaccine hesitant“).¹ Neochota k očkování, nebo rovnou jeho odmítání, patří podle WHO mezi jednu z deseti největších zdravotnických hrozeb současnosti.²

Skepticismus vůči vakcínám se v různých zemích projevuje jinak. Zatímco v zemích východní Evropy, Francii, Itálii a Řecku se tento skepticismus projevuje pochybnostmi nad bezpečností očkování, v jihovýchodní Asii (hlavně v Thajsku) a západním Pacifiku jde spíše o otázku náboženského přesvědčení.³

Pro některé osoby odmítající očkování je antivax skutečně slovo označující sociální skupinu s jasně vymezenou in-group (antivaxeři) a out-group (vědci, doktoři atd.), se kterou se identifikují.⁴ Tato identifikace pak může vést k utužování jejich přesvědčení a odmítání jakýchkoli argumentů zvenčí. Z tohoto důvodu jsou pokusy ze strany doktorů či vědců promlouvat k antivaxerům často neúspěšné.⁵ Podle studie je antivax zhruba 7 % americké a kanadské populace, zatímco ve Velké Británii jde zhruba o 3 %.⁶

Jedním z důvodů, proč se lidé připojují k antivax hnutí, je nedůvěra v instituce, ve vědce nebo v současný politický systém.⁷ V extrémnějších případech mohou dokonce nabýt pocit, že se jim „ti nahoře“ snaží vědomě ublížit.⁸

Problémem je i neznalost účinků očkování. Lidé například netuší, jak funguje kolektivní imunita.⁹ To vede k přesvědčení, že stačí, když se očkují ti, kteří se chtějí nechat očkovat,

¹ GOLDENBERG, Maya J. *Vaccine Hesitancy: Public Trust, Expertise, and the War on Science*. University of Pittsburgh Press, 2021. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1ghv4s4>, s. 3.

² WORLD HEALTH ORGANIZATION. Ten threats to global health in 2019. [Webpage]. Accessed June 15, 2022. Available from: <https://www.who.int/news-room/spotlight/ten-threats-to-global-health-in-2019>.

³ LARSON, Heidi J., et al. The state of vaccine confidence 2016: global insights through a 67-country survey. *EBioMedicine*, 2016, 12: 295-301., s. 297.

⁴ MOTTA, Matt, et al. Identifying the prevalence, correlates, and policy consequences of anti-vaccine social identity. *Politics, Groups, and Identities*, 2021, 1-15, s. 4.

⁵ Tamtéž, s. 11.

⁶ GRAVELLE, Timothy B., et al. Estimating the size of “anti-vax” and vaccine hesitant populations in the US, UK, and Canada: comparative latent class modeling of vaccine attitudes. *Human vaccines & immunotherapeutics*, 2022, 18(1): 2008214, s. 3.

⁷ GOLDENBERG, Maya J. *Vaccine Hesitancy: Public Trust, Expertise, and the War on Science*. University of Pittsburgh Press, 2021. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1ghv4s4>, s. 15.

⁸ ANCA-ELENA, David, et al. No need for the needle. A qualitative analysis of the antivax movement in Romania. *El Profesional de la Información*, 2022, 31.1., s. 4.

⁹ Tamtéž, s. 6.

či k domněnku, že existují rozdíly mezi přirozeně získanou a „umělou“ imunitou, a že ta přirozená imunita je lepší.¹⁰ Oproti tomu vyšší znalost zvyšuje šance, že se člověk nechá očkovat.¹¹ Podobně se rozhodují i rodiče, když mají nechat očkovat své děti.¹²

K antivax hnutí je mohou přivést i doktoři samotní, popřípadě negativní zkušenost s doktorem, po které mají pocit, že na nich farmaceutický průmysl vydělává, místo aby jim pomáhal. Často se také k antivaxerům dostávají skrze přátele a blízké, kterým věří.¹³ Silnou motivací může být i osobní zkušenost se špatnou reakcí na očkování, obzvláště, pozorují-li ji u svých dětí.¹⁴

Lidé se k antivaxerům dostávají i skrze média. Ačkoliv se v současnosti nejvíce mluví o sociálních médiích a internetu, jejichž vliv není nezanedbatelný, k názorovému posunu k antivax mohou přispívat i tradiční média. Pokud vytvářejí dojem, že ani lékaři samotní se neshodují na tom, zda je očkování vhodné, mají lidé menší motivaci k tomu, aby se nechali očkovat.¹⁵

K antivax hnutí se lidé dostávají i skrze celebrity, které veřejně odmítají očkování, např. Jim Carrey (který vedl hnutí a demonstraci Green Our Vaccines, jejichž cílem bylo „zbavit vakcíny toxinů“) nebo Robert De Niro.¹⁶

V současné době většina uživatelů internetu aspoň jednou hledala na internetu radu týkající se zdraví.¹⁷ Vyhledávače často nabízejí uživatelům antivax stránky hned mezi prvními výsledky, když vyhledávají informace o očkování.¹⁸

Na sociálních médiích jsou antivaxeři velmi aktivní a komunikují velmi emotivně, především s důrazem na negativní emoce. Soustředí se na účty s vyšším počtem

¹⁰ Tamtéž, s. 7.

¹¹ CVJETKOVIC, Smiljana J.; JEREMIC, Vida Lj; TIOSAVLJEVIC, Danijela V. Knowledge and attitudes toward vaccination: A survey of Serbian students. *Journal of infection and public health*, 2017, 10.5: 649-656, s. 655.

¹² FREED, Gary L., et al. Parental vaccine safety concerns in 2009. *Pediatrics*, 2010, 125.4: 654-659, s. 658.

¹³ ANCA-ELENA, David, et al. No need for the needle. A qualitative analysis of the antivax movement in Romania. *El Profesional de la Información*, 2022, 31(1), s. 4.

¹⁴ Tamtéž, s. 5.

¹⁵ BARTOŠ, Vojtěch, et al. Communicating doctors' consensus persistently increases COVID-19 vaccinations. *Nature*, 2022, 1(8), s. 548.

¹⁶ GRIGNOLIO, Andrea. *Vaccines: are they Worth a Shot?*. Springer, 2018, s. 33.

¹⁷ FOX, Susannah, et al. *The social life of health information, 2011*. California Healthcare Foundation, 2011, s. 13.

¹⁸ DAVIES, Paul; CHAPMAN, Simon; LEASK, Julie. Antivaccination activists on the world wide web. *Archives of disease in childhood*, 2002, 87(1), 22-25, s. 22.

sledujících.¹⁹ Zároveň při své komunikaci využívají atraktivnější narativy než protistrana. Zaměřují se na konspirační teorie či na alternativní medicínu, v současné době i na covid-19.²⁰

I přese všechny tyto věci ale pouze 5 % respondentů výzkumu odpovědělo, že internet ovlivnil negativně jejich náhled na vakcíny. Většina odpovídala, že se jejich pohled nezměnil.²¹

Dalším problémem je politizace očkování. U antivaxerů dochází k tomu, že je jejich pozice do jisté míry zpolitizována jak antivaxery samotnými, tak i ostatními. Svoji pozici navíc politizuje i protistrana.²² Často je přitom spor o očkování pouze zástěrkou pro jiný konflikt.²³ Kromě této politizace pozice antivaxerů dochází ještě k tomu, že politici samotní začnou přejímat argumenty antivax hnutí, k čemuž došlo např. u Donalda Trumpa.²⁴ Zároveň existuje korelace mezi tím, kolik procent obyvatel dané země volí populistické strany, a kolik procent z nich má pochybnosti o účincích očkování.²⁵

¹⁹ MIYAZAKI, Kunihiro, et al. Characterizing the Anti-Vaxxers' Reply Behavior on Social Media. In: *IEEE/WIC/ACM International Conference on Web Intelligence and Intelligent Agent Technology*. 2021. p. 83-89.

MIYAZAKI, Kunihiro, et al. The Strategy Behind Anti-Vaxxers' Reply Behavior on Social Media. *arXiv preprint arXiv:2105.10319*, 2021.

²⁰ JOHNSON, Neil F., et al. The online competition between pro-and anti-vaccination views. *Nature*, 2020, 582(7811): 230-233.

²¹ BENOIT, Staci L.; MAULDIN, Rachel F. The "anti-vax" movement: a quantitative report on vaccine beliefs and knowledge across social media. *BMC public health*, 2021, 21(1), 1-11, s. 5.

²² Tamtéž, s. 104.

²³ GOLDENBERG, Maya J. *Vaccine Hesitancy: Public Trust, Expertise, and the War on Science*. University of Pittsburgh Press, 2021. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1ghv4s4>, s. 91.

²⁴ GRIGNOLIO, Andrea. *Vaccines: are they Worth a Shot?*. Springer, 2018, s. 34.

²⁵ KENNEDY, Jonathan. "Populist politics and vaccine hesitancy in Western Europe: an analysis of national-level data." *European journal of public health* 29.3 (2019): 512-516.

Historie antivax hnutí

Počátky

Prvopočátky historie očkování a antivax hnutí jsou propojeny s epidemiemi pravých neštovic. Na pravé neštovice zemřelo dvacet či více procent nakažených,²⁶ epidemie se navíc objevovaly v pravidelných cyklech.²⁷ Tato nemoc se s člověkem drží od dob, kdy vznikaly první civilizace.²⁸

První záznamy o předchůdci očkování, variolaci (nebo také inokulaci), což byla metoda, při níž byl do ranky na těle „očkovaného“ nanesen hnis z boláku neštovic, se objevují v Číně a Indii v šestnáctém století, je ale možné, že se praktikovala již delší dobu.²⁹

První pokusy o plošnou inokulaci obyvatel se v euroatlantickém prostoru objevují v osmnáctém století. Ve Velké Británii za nimi stála Lady Mary Wortley Montagu již inspiroval pobyt v Istanbulu, kde ji tamější lékaři seznámili s variolací.³⁰

Lady Montagu se povedlo přesvědčit veřejnost poté, co byly provedeny experimenty s inokulací na skupině vězňů, kterým byla za účast slíbena svoboda. Když se ukázalo, že všichni z nich získali imunitu proti pravým neštovicím, byl proveden ještě druhý test na dětech ze sirotčince. I ten byl úspěšný. Královskou rodinu přesvědčily výsledky natolik, že tehdejší princezna z Walesu nechala inokulovat i své dvě dcery.³¹

V roce 1706 se na území dnešních Spojených států amerických Cotton Mather dozvěděl od svého otroka Onesima, že podobné praktiky se vyskytovaly i v subsaharské Africe,³² a v roce 1721 chtěl tímto způsobem vyřešit epidemii v Bostonu.

Když ale po propuknutí epidemie v Bostonu Cotton Mather sháněl doktory, kteří by byli ochotní začít s variolací, souhlasil pouze jeden doktor z oslovených, Zabdiel Boylston.³³

²⁶ FENNER, Frank. *Smallpox and its eradication*. Geneva: World Health Organization, 1988, s. 175.

²⁷ Tamtéž, s. 176.

²⁸ Tamtéž, s. 216.

²⁹ Tamtéž, s. 252.

³⁰ WILLIS, N. J. Edward Jenner and the eradication of smallpox. *Scottish Medical Journal*. 1997, 42(4), 118–121, s. 119.

³¹ RIEDEL, Stefan. Edward Jenner and the History of Smallpox and Vaccination. *Proceedings (Baylor University. Medical Center)*, 2005, 18(1), 21-25, s. 22. DOI: 10.1080/08998280.2005.11928028

³² BEAL, O. T. , SHRYOCK, R. H. *Cotton Mather-the first significant figure in American medicine*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1954, s. 138.

Veřejnost i odborníci byli proti. Jeden z odpůrců dokonce hodil Matherovi oknem do domu bombu.³⁴ Veřejnost nakonec přesvědčili srovnáním procent neinokulovaných a inokulovaných, kteří na nemoc zemřeli.³⁵

O vakcinacích můžeme hovořit až ve spojitosti s Edwardem Jennerem, jenž je považován za otce moderního očkování. Žil ve Velké Británii a pracoval zde jako lékař. Slyšel o tom, že dívky, které pracovaly jako dojičky krav a onemocněly kravskými neštovicemi, už nechytly ty pravé. Následně tento fakt prokázal, když hnisem z puchýřku Sarah Nelmes inokuloval mladého chlapce.³⁶ Výhodou vakcinace bylo to, že na rozdíl od variolace nehrozilo, že by se místo získání imunity u člověka naplno rozjela nemoc, pořád ještě ale nebyla ideální, co se potenciálního přenosu nemocí týče.³⁷

Když Jenner svůj objev prezentoval v roce 1798, setkal se i on s odporem veřejnosti. Ostatní lékaři jeho objev zpochybňovali (někteří kvůli tomu, že by přišli o živobytí), církvi se nelíbilo, že se očkuje zvířecí nemocí a dobové karikatury zachycují očkované, jak jim narůstají kravské hlavy.³⁸ Nakonec ale vakcinace nahradila variolaci.³⁹

Povinné očkování a antivakcinační ligy

V roce 1840 byl ve Velké Británii schválen The British Vaccination Act. Díky němu bylo očkování dostupné pro chudé zdarma a došlo k zákazu variolace. V roce 1853 následoval zákon, který nařizoval povinné očkování všech novorozenců do tří měsíců věku.⁴⁰ Šlo o

³³ RIEDEL, Stefan. Edward Jenner and the History of Smallpox and Vaccination. *Proceedings (Baylor University. Medical Center)*, 2005, 18(1), 21-25, s. 23. DOI: 10.1080/08998280.2005.11928028.

³⁴ BEAL, O. T. , SHRYOCK, R. H. *Cotton Mather-the first significant figure in American medicine*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1954, s. 147.

³⁵ RIEDEL, Stefan. Edward Jenner and the History of Smallpox and Vaccination. *Proceedings (Baylor University. Medical Center)*, 2005, 18(1), 21-25, s. 23. DOI: 10.1080/08998280.2005.11928028.

³⁶ WILLIS, N. J. Edward Jenner and the eradication of smallpox. *Scottish Medical Journal*. 1997, 42(4), 118–121, s. 120.

³⁷ COLGROVE, James. “Science in a democracy”: the contested status of vaccination in the Progressive Era and the 1920s. *Isis*, 2005, 96(2), 167-191, s. 168.

³⁸ LAU, Travis Chi Wing. Inventing Edward Jenner: Historicizing anti-vaccination. In: *The Routledge Companion to Health Humanities*. Routledge, 2020, s. 120-133, s. 129.

³⁹ WILLIS, N. J. Edward Jenner and the eradication of smallpox. *Scottish Medical Journal*. 1997, 42(4), 118–121, s. 120.

⁴⁰ WOLFE, Robert M., SHARP, Lisa K. Anti-vaccinationists past and present. *BMJ (Clinical research ed.)*, 2002, 325(7361), s. 430-432, s. 430 doi:10.1136/bmj.325.7361.430.

první nařízení podobného druhu, které zasahovalo do osobních svobod občanů kvůli veřejnému zdraví.⁴¹

V reakci na nařízení z roku 1853 se ve Velké Británii začaly objevovat tzv. antivakcinační ligy, které sjednocovaly odpůrce očkování.⁴² Ti své protesty odůvodňovali především omezováním svobody a tvrzením, že se stát snaží přebrat roli rodiny, což by podle nich dělat neměl, jelikož za své svoje děti nesou zodpovědnost oni sami.⁴³ Někteří z nich si stěžovali, že „*krev nečistých dětí by mohla kontaminovat jejich ‚čisté‘ děti*“ a nazývali jizvu po vakcinaci „*d'áblův znak*“.⁴⁴

Mimo tyto výtky se také obávali potenciálního sledování ze strany vlády. Z toho i dalších důvodů přirovnávali tehdejší autority k inkvizici a lidem, kteří se nechali naočkovat, říkali otroci.⁴⁵

Antivakcinační ligy nabíraly příznivce a členy primárně z řad rodičů, kteří byli trestáni za to, že nenechali očkovat své děti. Zpravidla šlo o pokuty, pokud ale rodič neměl peníze (nebo dostal již několikátý trest), mohl strávit až týden ve vězení.⁴⁶ Tento trest nejvíce dopadal na chudou pracující třídu, zatímco bohatí lidé si mohli dovolit platit pokuty a např. politici neplatili nic. Kvůli tomu se těmto pokutám přezdívalo daň za dítě.⁴⁷ Kromě represí ze strany státu docházelo i k tomu, že zaměstnavatelé začali požadovat po svých zaměstnancích, aby se nechali naočkovat.⁴⁸

Antivakcinační ligy naopak požadovaly, aby očkování proti pravým neštovicím přestalo být povinné, a aby se lékaři více soustředili na striktní izolaci nemocných.⁴⁹ K šíření svých myšlenek využívali svá vlastní periodika a publikace. Jedním z tehdejších prominentních antivaxerů byl John Gibbs který v roce 1854 publikoval pamflet *Our medical liberties*.

⁴¹ PORTER, D., PORTER, R. The politics of prevention: anti-vaccinationism and public health in nineteenth-century England. *Medical History*, 1988, 32(3), s. 231–252, s. 231 doi:10.1017/s0025727300048225.

⁴² WOLFE, Robert M., Sharp Lisa K. Anti-vaccinationists past and present. *BMJ (Clinical research ed.)*, 2002, 325(7361), s. 430–432, s. 430. doi:10.1136/bmj.325.7361.430.

⁴³ DURBACH, Nadja. ‘They Might As Well Brand Us’: Working-Class Resistance to Compulsory Vaccination in Victorian England, *Social History of Medicine*, 2000, 13(1), s. 45–63, s. 50. <https://doi.org/10.1093/shm/13.1.45>.

⁴⁴ Tamtéž, s. 47.

⁴⁵ Tamtéž, s. 55.

⁴⁶ Tamtéž, s. 53.

⁴⁷ DURBACH, Nadja. ‘They Might As Well Brand Us’: Working-Class Resistance to Compulsory Vaccination in Victorian England, *Social History of Medicine*, 2000, 13 (1), s. 45–63, s. 54. <https://doi.org/10.1093/shm/13.1.45>.

⁴⁸ Tamtéž, s. 48.

⁴⁹ WILLIAMSON, S. Anti-vaccination leagues. Archives of disease in childhood. *Archives on disease in childhood*, 1984, 59(12), s. 1195–1196, s. 1195. doi:10.1136/adc.59.12.1195

V něm varoval, že tento zákon budou rychle následovat další kroky k omezení svobody. Popsal The Compulsory Vaccination Act jako nevědecký. Také se domníval, že „zbavení se spalniček by pouze vedlo k redistribuci úmrtí mezi jinými nemocemi“ a že „očkování může za zvýšenou smrtnost spalniček a černého kašle“.⁵⁰ Dalšími prominentními antivaxery byli třeba Charles Creighton, podle kterého byly nemoci způsobeny počasí a očkování vedlo pouze k otravě krve, nebo William White, který byl nazýván historikem hnutí.⁵¹

Kvůli rozšíření antivakcinačních lig došlo v roce 1857 k vydání *Papers relating to the history and practice of vaccination*, spisu, který měl shrnout všechny benefity očkování a uklidnit tak občany obávající se očkování.⁵²

Nedostatečná vakcinace populace měla za důsledek to, že se objevovaly nové epidemie neštovic, což vedlo v roce v roce 1867 došlo k přijetí dalšího zákona, dle kterého měli být povinně očkováni všichni do věku čtrnácti let, a v roce 1871 ke zpřísnění zákona a pokut za nedodržení očkování.

Ani přísnější tresty ale nebyly dostatečnou motivací pro to, aby přesvědčení antivaxeři přistoupili na očkování. Někteří z nich se dokonce nechali schválně zavřít do vězení, aby mohli být za mučedníky. Odtamtud psali dopisy do antivax periodik.⁵³ Během času stráveného ve vězení zdůrazňovali, z jakého důvodu tam sedí, a vymezovali se tak proti běžným kriminálníkům. Jejich snaha vedla tak daleko, že nakonec získali jakýsi oficiální speciální status ve vězení, který je odlišoval např. od zlodějů.⁵⁴ Někteří z nich také prohlašovali, že pokuty si nechávají dát z toho důvodu, aby ukázali, že zákon je neefektivní, neboť je nedonutí k tomu, aby nechali své děti očkovat.

Neočkování dětí se stalo častým přestupkem. Např. ve městě Leicester padlo až 6000 rozsudků za období 20 let týkajících se neočkování dětí.⁵⁵ Zde se odehrála také největší

⁵⁰ PORTER, D., PORTER, R. The politics of prevention: anti-vaccinationism and public health in nineteenth-century England. *Medical History*, 1988, 32(3), s. 231–252, s. 238. doi:10.1017/s0025727300048225.

⁵¹ Tamtéž, s. 242.

⁵² Tamtéž, s. 232.

⁵³ DURBACH, Nadja. ‘They Might As Well Brand Us’: Working-Class Resistance to Compulsory Vaccination in Victorian England, *Social History of Medicine*, 2000, 13 (1), s. 45–63, s. 59 <https://doi.org/10.1093/shm/13.1.45>.

⁵⁴ Tamtéž, s. 61.

⁵⁵ WILLIAMSON, S. Anti-vaccination leagues. Archives of disease in childhood. *Archives on disease in childhood*, 1984, 59(12), s. 1195-1196, s 1195 doi:10.1136/adc.59.12.1195.

zaznamenaná demonstrace proti očkovaní, které se mělo zúčastnit až 100 000 osob.⁵⁶ Protesty antivaxerů měly často podobu karnevalových pochodů, odpůrci očkovaní na nich oslavovali propuštěné vězně, a byly násilné. Na některých z nich (včetně toho v Leicesteru) se objevovaly rakve určené malým dětem, které měly znázorňovat oběti očkovaní, či figura Edwarda Jennera, která pak byla v průběhu protestu dekapitována (sřata).⁵⁷

V roce 1898 došlo k přijetí nového zákona, podle kterého již směli lidé odmítnout očkovaní na základě svého svědomí. To však mělo háček – aby člověk mohl takovou výhradu svědomí uplatit, musel na magistrát a musel ji řádně zdůvodnit. Pokud se na magistrátu rozhodlo, že zdůvodnění nedává smysl, bylo pro něj očkovaní i nadále povinné. To se změnilo v roce 1907, kdy došlo k uvolnění podmínek pro získání této výjimky.⁵⁸

Americké antivax hnutí

V roce 1879 se jeden z prominentních britských antivaxerů, William Tebb, vydal do New Yorku.⁵⁹ Zde tvrdil, že britské děti hromadně umírají na očkovaní a že až osmdesát procent úmrtí na pravé neštovice tvoří očkovaní.⁶⁰ Ačkoliv se antivakcinační hnutí objevovala v USA již dříve, po Tebbově návštěvě jejich počet prudce vzrostl. Krátce poté byla založena Anti-Vaccination Society of America. Americkým antivaxerům se v některých státech povedlo dosáhnout zrušení povinnosti očkovaní.⁶¹

Američtí antivaxeři se snažili dosáhnout zrušení povinného očkovaní ve státech skrze federální soudy. Dva případy se dostaly až k Nejvyššímu soudu. Tím prvním je Jacobson versus Massachusetts z roku 1905, kdy Henning Jacobson tvrdil, že vláda by jej neměla nutit k vakcinaci. Nejvyšší soud rozhodl tak, že pokud se ve státě vyskytne epidemie, která ohrožuje populaci, federální vláda může nařídít povinné očkovaní všem zdravým

⁵⁶ Tamtéž, s. 1196.

⁵⁷ DURBACH, Nadja. 'They Might As Well Brand Us': Working-Class Resistance to Compulsory Vaccination in Victorian England, *Social History of Medicine*, 2000, 13 (1), s. 45–63, s.

57. <https://doi.org/10.1093/shm/13.1.45>

⁵⁸ Tamtéž, s. 54.

⁵⁹ KAUFMAN, Martin. The American anti-vaccinationists and their arguments. *Bulletin of the History of Medicine*, 1967, 41(5), s. 463-478, s. 466.

⁶⁰ WATLING, Eve. The 200-Year History of the Anti-Vaxxer Movement: From 'Cowpox Face' to Autism Claims. *Newsweek, Erişim Adresi: https://www.newsweek.com/history-anti-vaxxers-vaccination-1358403 (19.09. 2021)*, 2019.

⁶¹ WOLFE, Robert M., SHARP, Lisa K. Anti-vaccinationists past and present. *BMJ (Clinical research ed.)*, 2002, 325(7361), s. 430-432, s. 431. doi:10.1136/bmj.325.7361.430

jedincům.⁶² Druhý případ, který se dostal k Nejvyššímu soudu, byl *Zucht versus King* v roce 1922. Patnáctiletá Rosalyn Zucht byla vyloučena ze školy kvůli tomu, že ji její rodiče odmítli očkovat. Nejvyšší soud opět rozhodl, že města mohou vydat rozhodnutí, na jejichž základě mohou školy vyloučit žáky, kteří nejsou očkovaní, a neporušuje to žádné ústavní právo.⁶³

V amerických antivakcinačních ligách se často objevují homeopaté. Ti bývali dříve mezi lidmi populárnější než běžní doktoři, kvůli rychlému rozvoji vědy ale došlo k obratu.⁶⁴

Na počátku dvacátého století se stala jednou z hlavních antivax figur Lora Little, která tvrdila, že její syn zemřel na vakcínu proti neštovicím. Podle ní vakcína způsobila u malého Kennetha otravu krve. Ukázalo se ale, že zemřel na záškrť, který chytil až šest měsíců po vakcíně proti pravým neštovicím.⁶⁵

Lora Little byla v rámci hnutí velmi aktivní. Kromě toho, že se stala tajemnicí American Medical Liberty League,⁶⁶ se věnovala i vlastní publikační činnosti. V roce 1906 vydala knihu *Crimes of the Cowpox Ring*, ve které obvinila doktory a očkování z až 300 případů, ve kterých někdo přišel k újmě kvůli očkování, včetně toho jejího syna. Ve svém měsíčníku *The Liberator* tvrdila, že zdravá strava a aktivní životní styl zamezí veškerým nemocem. Obviňovala lékaře z toho, že falšují statistiky. V roce 1916 ji v Severní Dakotě zatkli jako špiónku, protože radila vojákům, aby se nenechali očkovat (nabádání ke vzpouře).⁶⁷ Po tomto incidentu byla sledována až do konce svého života.⁶⁸

Během třicátých let dvacátého století došlo k poklesu popularity antivax hnutí. Ta souvisela hlavně s úmrtími známých postav antivax hnutí (mimo jiné i Lory Little).⁶⁹

⁶² MARINER, Wendy K et al. "Jacobson v Massachusetts: it's not your great-great-grandfather's public health law." *American journal of public health*, 2005, 95(4), s. 581-90. doi:10.2105/AJPH.2004.055160

⁶³ COLGROVE, James. "Science in a democracy": the contested status of vaccination in the Progressive Era and the 1920s. *Isis*, 2005, 96(2), 167-191, s. 190.

⁶⁴ KAUFMAN, Martin. The American anti-vaccinationists and their arguments. *Bulletin of the History of Medicine*, 1967, 41(5), s. 463-478, s.468.

⁶⁵ Tamtéž, s. 470.

⁶⁶ COLGROVE, James. "Science in a democracy": the contested status of vaccination in the Progressive Era and the 1920s. *Isis*, 2005, 96(2), 167-191, s. 177.

⁶⁷ WATLING, Eve. The 200-Year History of the Anti-Vaxxer Movement: From 'Cowpox Face' to Autism Claims. *Newsweek*, *Erişim Adresi: <https://www.newsweek.com/history-anti-vaxxers-vaccination-1358403>* (19.09. 2021), 2019.

⁶⁸ Johnston, The radical middle class: *Populist Democracy and the Question of Capitalism in Progressive Era Portland, Oregon*. Princeton: Princeton University Press, 2006, s. 212. ISBN: 0691126003

⁶⁹ COLGROVE, James. "Science in a democracy": the contested status of vaccination in the Progressive Era and the 1920s. *Isis*, 2005, 96(2), 167-191, s. 190.

Sedmdesátá léta

V sedmdesátých letech došlo k návratu antivax hnutí v reakci na vakcínu proto černému kašli, tetanu a záškrtu (DTP). Tato vakcína se používala již od čtyřicátých let dvacátého století a u některých dětí vyvolávala silné reakce. Začaly se objevovat zprávy, že by jedním z možných vedlejších účinků mohlo být poškození mozku dítěte, encefalopatie nebo smrt.⁷⁰

V roce 1974 publikovala trojice autorů článek, ve kterém došla k závěru, že u třiceti šesti dětí, které v průběhu let navštívily londýnskou nemocnici kvůli zdravotním problémům, mohlo být spouštěčem DTP očkování.⁷¹ Následovala medializace příběhů dětí, o nichž se rodiče domnívali, že jejich zdravotní problémy také způsobilo očkování. Někteří z těchto rodičů následně zformovali Association of Parents of Vaccine-Damaged Children, skupinu, která požadovala od státu odškodnění. Případy, které se dostaly až k soudu, byly ale neúspěšné; buď se ukázalo, že výpověď rodičů neodpovídá zdravotním záznamům dítěte, nebo nemoci, které mělo způsobit očkování, u dítěte propukly příliš dlouho po očkování na to, aby se dalo říct, že je očkování jasný viník.⁷²

Během druhé poloviny sedmdesátých let došlo k rapidnímu poklesu očkování, což vedlo k tomu, že v roce 1979 se v Británii vyskytla epidemie černého kašle. Odhaduje se, že zemřelo třicet šest dětí.⁷³ Čísla očkovaných za rok se dostala zpátky na hodnoty před článkem ke konci osmdesátých let.⁷⁴

Proti vakcíně se bojovalo i jinde než ve Velké Británii. Japonsko přerušilo na dva roky očkování, což vedlo o pár let později k epidemii. V Sovětském svazu v druhé polovině osmdesátých let se zase antivax hnutí spojilo s protivládními náladami, což vedlo k propuknutí epidemií černého kašle na počátku devadesátých let.

⁷⁰ BAKER, Jeffrey P. The pertussis vaccine controversy in Great Britain, 1974–1986. *Vaccine*, 2003, 21(25-26), s. 4003-4010, s. 4003. doi: 10.1016/s0264-410x(03)00302-5.

⁷¹ KULENKAMPFF, M., SCHWARTZMAN, J. S., WILSON, J. Neurological complications of pertussis inoculation. *Archives of disease in childhood*, 1974, 49(1), s. 46-49, s. 46.

⁷² BAKER, Jeffrey P. The pertussis vaccine controversy in Great Britain, 1974–1986. *Vaccine*, 2003, 21(25-26), s. 4003-4010 s. 4006.. doi: 10.1016/s0264-410x(03)00302-5,

⁷³ BAKER, Jeffrey P. The pertussis vaccine controversy in Great Britain, 1974–1986. *Vaccine*, 2003, 21(25-26), s. 4003-4010, s. 4003.. doi: 10.1016/s0264-410x(03)00302-5

⁷⁴ Tamtéž, s. 4006.

Ačkoliv se i v USA objevily snahy antivax hnutí bojovat proti této vakcíně a v roce 1982 odvysílala americká televize NBC dokument DPT: Vaccine Roulette, čísla očkovaných příliš neklesla a neobjevily se epidemie.⁷⁵

V devadesátých letech se vědcům podařilo vyvinout vakcínu, proti které neměly děti silné reakce (za ty mohl endotoxin v membráně buňky bakterie černého kašle, nové vakcíny tedy byly bez této látky). Ukázalo se ale, že tyto vakcíny rychle ztrácejí účinnost, což vedlo později k nárůstu případů.⁷⁶

Andrew Wakefield

Jednou z nejznámějších osobností moderního antivax hnutí je gastroenterolog Andrew Wakefield. V roce 1998 vydalo periodikum *Lancet* jeho studii, ve které zkoumá střevní anomálie u dvanácti dětí, jež byly nedávno očkované MMR vakcínou (očkování proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám), a ptá se rodičů, kdy se u dětí začaly projevovat problémy s chováním. Rodiče osmi dětí z dvanácti tvrdili, že se u jejich potomků tyto problémy projeví krátko po očkování MMR vakcínou.⁷⁷ Z toho vyvodil závěr, že MMR vakcína způsobuje změny ve střevech, které způsobují poruchy autistického spektra. Nebylo to poprvé, co se pokoušel propojit očkování a střevní potíže. Již v roce 1993 se snažil najít spojitost mezi Crohnovou chorobou, virem spalniček a očkováním proti nim.⁷⁸

Krátko po zveřejnění studie se objevily hlasy kritizující její zveřejnění, upozorňující na příliš malý vzorek, a na to, že žádná jiná studie takovou souvislost neprokázala. Někteří z vědecké obce se obávali, že dojde k podobnému poklesu očkování MMR vakcínou, k jakému došlo u DTP vakcíny v sedmdesátých letech.⁷⁹

Po vydání studie klesla důvěra ve vakcinaci, což vedlo k poklesu proočkovanosti (týkal se pouze MMR vakcíny)⁸⁰ a následně k nárůstu případů spalniček v Británii.⁸¹ Andrew

⁷⁵ GANGAROSA, Eugene J., et al. Impact of anti-vaccine movements on pertussis control: the untold story. *Lancet*, 1998, 351(9099), s. 356-361, s. 358. doi: 10.1016/S0140-6736(97)04334-1

⁷⁶ ALLEN, Arthur. The pertussis paradox. 2013, s. 454-455, s. 454.

⁷⁷ WAKEFIELD, A. J., MURCH, S. H., ANTHONY, A., LINNELL, J., CASSON, D. M., MALIK, M., ... & WALKER-SMITH, J. A. (1998). STAŽENO: Ileal-lymphoid-nodular hyperplasia, non-specific colitis, and pervasive developmental disorder in children. *Lancet*, 1998, 351(9103), s. 637-671, s. 638. doi: 10.1016/S0140-6736(97)11096-0

⁷⁸ WAKEFIELD, Andrew J., et al. Evidence of persistent measles virus infection in Crohn's disease. *Journal of medical virology*, 1993, 39(4), s. 345-353.

⁷⁹ Autism, inflammatory bowel disease, and MMR vaccine [multiple letters]. *Lancet* 1998; 351: 905-908

⁸⁰ NATIONAL HEALTH SERVICE INFORMATION CENTRE, WORKFORCE AND FACILITIES. NHS immunisation statistics England 2008–09. 2009, s. 13.

Wakefield byl dostatečně populární na to, aby pořádal turné po Velké Británii i USA. Tvrdil, že by bylo lepší od očkování MMR vakcínou upustit a proti každé nemoci očkovat zvlášť s ročním intervalem.⁸² Takové závěry se však nenacházejí ani v oné studii a není jasné, jak k nim Andrew Wakefield přišel.

O studii se začal zajímat investigativní novinář Brian Deer a v sérii článků rozkryl pozadí tvorby studie. Vyšlo najevo, že Wakefield se znal s Richardem Barrem, advokátem, který zastupoval několik rodin ve sporu se společnostmi vyrábějícími MMR vakcínou. Na vypracování studie o škodlivosti očkování od něj dostal padesát pět tisíc liber. Děti soudících se rodičů zahrnul jako vzorek do studie. Žádnou z těchto skutečností ale neuvedl.⁸³ Kromě toho se osm měsíců předtím, než vyšla studie, snažil získat patent na vakcínou proti spalničkám.⁸⁴

Ukázalo se, že v datech existují nejasnosti. Minimálně u dvou dětí, u kterých se autismus měl projevit cca týden po podání vakcíny, se autismus projevil dříve, než tvrdí studie. Autismus byl profesionálně diagnostikován pouze u tří dětí. Wakefield zapomněl uvést, že dvě z testovaných dětí jsou sourozenci. To, že existuje spojitost mezi autismem, střevními potížemi a očkováním, tvrdil předtím, než na studii začal pracovat. Rodiče, jejichž děti tvořily výzkumný vzorek, z větší části nevěřili vakcínám, někteří se zapojili do výzkumu, protože jim o něm řekla antivax organizace.⁸⁵

V roce 2010 byla Wakefieldovi kvůli etickým problémům týkajícím se studie odebrána lékařská licence. Ten samý rok byla studie stažena z *Lancetu*.⁸⁶ Spojitost mezi MMR vakcínou a autismem nebyla prokázána.⁸⁷

⁸¹ ASARIA, Perviz; MACMAHON, Eithne. Measles in the United Kingdom: can we eradicate it by 2010?. *British Medical Journal*, 2006, 333(7574), s. 890-895.

⁸² DEER, Brian. Andrew Wakefield: the fraud investigation. Dostupné z <https://briandeer.com/mmr/lancet-summary.htm>

⁸³ DEER, Brian. Revealed: MMR research scandal. *The Sunday Times*, 2004, 22.02: 2004.

⁸⁴ DEER, Brian. How the vaccine crisis was meant to make money. *British Medical Journal*, 2011, 342(7789).

⁸⁵ DEER, Brian. How the case against the MMR vaccine was fixed. *British Medical Journal*, 2011, 342(7789).

⁸⁶ PARK, Alice. Doctor behind vaccine-autism link loses license. *Time*. 2010.

⁸⁷ TAYLOR, Luke E.; SWERDFEGER, Amy L.; ESLICK, Guy D. Vaccines are not associated with autism: an evidence-based meta-analysis of case-control and cohort studies. *Vaccine*, 2014, 32(29), s. 3623-3629.

Pandemie covidu-19

Nemoc COVID-19 způsobuje koronavirus SARS-CoV-2, který z netopýra přskočil na člověka. První nákazy nemocí COVID-19 se objevily ke konci roku 2019 ve Wu-chanu v Číně. V lednu 2020 nemoc se nemoc rozšířila natolik, že byl vyhlášen stav epidemie⁸⁸ a během následujících měsíců se rozšířila téměř po celém světě. Jedenáctého března 2020 byl vyhlášen stav pandemie.⁸⁹ Ten trvá doposud.

Jde o respirační onemocnění, které se projevuje ztrátou chuti a čichu, kašlem, bolestmi v krku, vysokými teplotami a bolestí hlavy.⁹⁰ Ohrožuje především starší a nemocné jedince, vážný průběh se ale nevyhýbá ani těm, kteří do těchto kategorií nespádají. V takových případech může dojít k rozvoji zápalu plic a úmrtí. Jako prevence se doporučuje pravidelné umývání rukou, udržování aspoň metrového odstupu od ostatních a zakrývání dýchacích cest, primárně rouškou či respirátorem.⁹¹ V současnosti existuje proti této nemoci několik různých vakcín, jmenovitě např. Pfizer, Moderna, AstraZeneca, Sinopharm, Sinovac, Janssen nebo Novavax.

K třináctému červenci 2022 bylo na celém světě nahlášeno okolo 553 milionů případů a 6,3 milionů úmrtí.

K vysokým nárůstům případů dochází typicky v zimních měsících. V době psaní této bakalářské práce ale čísla stoupají, ačkoliv je léto. K týdnu, který byl zakončen třináctým červencem, došlo k nárůstu o 6 % oproti minulému týdnu.⁹²

⁸⁸ Zhou, P., Yang, X.L., Wang, X.G., Hu, B., Zhang, L., Zhang, W., Si, H.R., Zhu, Y., Li, B., Huang, C.L. and Chen, H.D., 2020. A pneumonia outbreak associated with a new coronavirus of probable bat origin. *nature*, 579(7798), pp.270-273, s. 270.

⁸⁹ CUCINOTTA, Domenico; VANELLI, Maurizio. WHO declares COVID-19 a pandemic. *Acta Bio Medica: Atenei Parmensis*, 2020, 91(1), 157-160, s. 157.

⁹⁰ MENNI, Cristina, et al. Quantifying additional COVID-19 symptoms will save lives. *The Lancet*, 2020, 395(10241), e107-e108, s. e107.

⁹¹ Who.int. 2020. *Coronavirus disease (COVID-19)*. [online] Available at: <https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1> [Accessed 17 July 2022].

⁹² WORLD HEALTH ORGANIZATION, et al. COVID-19 weekly epidemiological update, edition 100, 13 July 2022. 2022.

Pandemie covidu v Česku

V Česku se první případ onemocnění covidu-19 objevil prvního března 2020. Dne dvanáctého března došlo k vyhlášení nouzového stavu a lockdownu, během kterého došlo k omezení volného pohybu.⁹³

Během první vlny nedošlo k závratnému stoupaní čísel. K velkému stoupaní došlo v září 2020, které vyvrcholilo ke konci října. Následovalo stoupaní počtu nakažených na začátku ledna kvůli laxním opatřením a pak ještě na začátku března. Úplně nejvyšší přírůstek za den se ale udál v únoru 2022, kdy za jeden den přibylo přes 57 246 nakažených. K současnému datu si nemoc v Česku vyžádala 40 350 úmrtí,⁹⁴ což znamená, že Česko je země s devátým nejvyšším počtem úmrtí na milion obyvatel.⁹⁵

V době psaní této bakalářské práce opět dochází ke stoupaní případů nákazy. Ministr zdravotnictví se rozhodl, že nebude zavádět žádná plošná opatření, doporučil ale lidem používat roušky v prostředcích veřejné hromadné dopravy a v čekárně u lékaře. Vyjádřil se, že *„nošení roušek má smysl v místech, kde je vysoká koncentrace lidí a špatné větrání, typicky veřejná doprava. Nebo v místech koncentrace vysoce rizikových lidí.“*⁹⁶

Pandemie covidu a antivax hnutí

Proti přijatým opatřením (lockdown, roušky atd.) začali někteří protestovat. K těmto protestům se přidali i antivaxeři a tzv. „anti-maskers“ (osoby odmítající nosit roušky, protože je považují za neúčinné; v českých zdrojích se objevuje výraz „anti-rouškař“).⁹⁷ (V Česku tyto protesty pořádala např. iniciativa Chcípl PES.)⁹⁸

⁹³ BARTONÍČEK, Radek, Lukáš VALÁŠEK, Denis CHRIPÁK, Jiří KROPÁČEK, Mirko KAŠPAR, Pavel ŠVEC, Tomáš KLÉZL a Jana KRAMLOVÁ. Anatomie selhání: Dva roky covidu v Česku. Během pěti vln zemřelo 39 tisíc nakažených. *Aktuálně.cz* [online]. 2022, aktualizováno 5.3.2022 [cit. 2022-07-17]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/casova-osa-covid/r~fd4c3f7e0ec511eb9d470cc47ab5f122/>

⁹⁴ COVID-19 | Onemocnění aktuálně od MZČR. [online] Available at: <<https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/covid-19>> [Accessed 17 July 2022].

⁹⁵ DE BEST, R., 2022. *Coronavirus (COVID-19) deaths worldwide per one million population as of July 13, 2022, by country*. [online] Statista. Available at: <<https://www.statista.com/statistics/1104709/coronavirus-deaths-worldwide-per-million-inhabitants/>> [Accessed 17 July 2022].

⁹⁶ ČTK. Ministr Válek doporučil nošení roušek ve zdravotnictví a dopravě. *Lidovky.cz* [online]. 2022, 14.7.2022 [cit. 2022-07-17]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/ministr-valek-doporucil-noseni-rousek-ve-zdravotnictvi-a-doprave.A220714_185306_ln_domov_rkj

⁹⁷ RAJHANSKA, Shivani. Anti-vaxxers and Anti-maskers: The Psychology of Science Denial.

⁹⁸ PES V MÉDIÍCH. *Hnutí PES* [online]. [cit. 2022-07-29]. Dostupné z: <https://hnutipes.cz/pes-v-mediich/>

Došlo k dalšímu propojování extremistů, antivaxerů a různých skupin zastánců konspiračních teorií (víra v konspiraci se dá definovat jako „*vnímání světa, které konstruuje svět jako zatížený zákeřnými, zlovolnými aktéry, kteří potají kontrolují společenské instituce pro své sobecké účely*“).⁹⁹ To lze dobře sledovat např. u propojení antivax hnutí a QAnon, což je „*mix konspirace a kultu*“.¹⁰⁰ Jde o konspirační teorii, která se poprvé objevila na stránce 4chan, kde anonym vystupující jako „Q“ tvrdil, že je svět ovládnán pedofilními elitami a tzv. Deep State. Jednou z osob, které proti Deep State údajně bojují, je Donald Trump. Stoupenci QAnonu se na začátku roku 2021 přidali k útoku na Kapitol.¹⁰¹ Kromě již zaběhnutých radikálních skupin vznikaly i nové, např. Querdenker v Německu.¹⁰²

Během pandemie vznikaly nové konspirační teorie týkající se samotného vzniku viru nebo počtu osob, které zemřely na covid.¹⁰³ Ke vzrůstu zájmu o konspirační teorie může přispívat i pozdní komunikace ze strany autorit.¹⁰⁴

Během pandemie došlo k nárůstu sledujících u antivax účtů na sociálních médiích.¹⁰⁵ Zároveň se objevily informace o tom, že PR agentura s vazbami na Rusko nabízela francouzským a německým influencerům peníze za to, že budou šířit dezinformace o vakcíně Pfizer.¹⁰⁶

Antivaxeři se věnovali především očkování a jeho možné povinnosti. Jako důvody, proč se nechtějí nechat očkovat, uvádějí obavy z vedlejších účinků vakcíny, nebo se domnívají, že

⁹⁹ FLASKERUD, Jacquelyn H. Myths and Conspiracies, *Issues in Mental Health Nursing*, 2021, 42(2), 196-200, s. 196. DOI: 10.1080/01612840.2020.1806967 (překlad vlastní)

¹⁰⁰ DICKINSON, Tim. How the Anti-Vaxxers Got Red-Pilled. *Rolling Stone* [online]. 2021, 10.2.2021 [cit. 2022-07-29]. Dostupné z: <https://www.rollingstone.com/culture/culture-features/qanon-anti-vax-covid-vaccine-conspiracy-theory-1125197/>

¹⁰¹ WENDLING, Mike. QAnon: What is it and where did it come from?. *BBC News* [online]. 2021, 6.1.2021 [cit. 2022-07-29]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/53498434>

¹⁰² FÜRSTENAU, Marcel. Meet Germany's 'Querdenker' COVID protest movement. *DW* [online]. 2021, 3.4.2021 [cit. 2022-07-29]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/meet-germanys-querdenker-covid-protest-movement/a-57049985>

¹⁰³ Tamtéž, s. 197.

¹⁰⁴ CHAN HF, RIZIO SM, SKALI A and TORGLER B. Early COVID-19 Government Communication Is Associated With Reduced Interest in the QAnon Conspiracy Theory. *Front. Psychol.* 2021, 12(681975). doi: 10.3389/fpsyg.2021.681975

¹⁰⁵ ARMITAGE, R. Online 'anti-vax' campaigns and COVID-19: censorship is not the solution. *Public Health*, 2021, 190, e29.

¹⁰⁶ HENLEY, Jon. Influencers say Russia-linked PR agency asked them to disparage Pfizer vaccine. *The Guardian* [online]. 2021, 25.5.2021 [cit. 2022-08-01]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/media/2021/may/25/influencers-say-russia-linked-pr-agency-asked-them-to-disparage-pfizer-vaccine>

„virus je slabší, než nám tvrdí“. Jako důvod pro odmítání posilující dávky očkování uvádějí, že „jde jen o jednu z mnoha dalších dávek, které budou muset dostat“.¹⁰⁷

¹⁰⁷ DE GIORGIO, Andrea, et al. Willingness to Receive COVID-19 Booster Vaccine: Associations between Green-Pass, Social Media Information, Anti-Vax Beliefs, and Emotional Balance. *Vaccines*, 2022, 10(3), 481.

Metodologie

Kvantitativní obsahová analýza je metoda, s jejíž pomocí lze zkoumat několik vybraných znaků na velkém množství mediálních obsahů. Je vysoce strukturovaná, což znamená, že je i snadno ověřitelná. Každý její krok musí mít jasně daná pravidla.¹⁰⁸ Výsledkem je pak kvantitativní popis mediovaných obsahů,¹⁰⁹ který se dá přehledně graficky znázornit, např. v grafech. Lze ji definovat jako „výzkumnou metodu pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů, vycházející z vědecky podloženého kladení otázek“.¹¹⁰

Systematický výzkum využívající kvantitativní obsahovou analýzu vyžaduje identifikaci klíčových termínů nebo konceptů týkajících se fenoménu, specifikaci možných vztahů mezi nimi a testovatelné hypotézy.¹¹¹

Jednou z výhod této metody je, že lze s její pomocí zpracovat velké množství obsahů.¹¹² V některých případech je kvůli množství obsahů kvantitativní analýza dokonce nezbytná.¹¹³ Daniel Riffe a spol. uvádějí jako další z výhod životnost mediálního obsahu, který tedy může být zkoumán i v době, kdy již ani producenti, ani původní audience obsahu nežijí, což se dá využít např. u longitudinální analýzy. Podle nich se dá kvantitativní analýza aplikovat téměř na vše.¹¹⁴ I přesto je důležité napřed zjistit, zda je kvantitativní obsahová analýza opravdu tím nejlepším způsobem zpracování tématu.¹¹⁵

¹⁰⁸ SCHULZ, Winfried, Helmut SCHERER, Lutz M. HAGEN, Jakub KONČELÍK, Irena REIFOVÁ a Barbara KÖPPLOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3. nezměněné vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2011, s. 29. ISBN 978-80-246-1980-4.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 31.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 30.

¹¹¹ RIFFE, Daniel, Frederick FICO a Stephen LACY. *Analyzing media messages: using quantitative content analysis in research*. 3rd ed. New York: Routledge, 2014, 1 online resource (436 p.), s. 20. ISBN 1-135-91201-7. Dostupné z: doi:10.4324/9780203551691

¹¹² SCHULZ, Winfried, Helmut SCHERER, Lutz M. HAGEN, Jakub KONČELÍK, Irena REIFOVÁ a Barbara KÖPPLOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3. nezměněné vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2011, s. 29. ISBN 978-80-246-1980-4.

¹¹³ HOLSTI, O. R. *Content analysis for the social sciences and humanities*. 1969. Reading, MA: Addison-Wesley, s. 17.

¹¹⁴ RIFFE, Daniel, Frederick FICO a Stephen LACY. *Analyzing media messages: using quantitative content analysis in research*. 3rd ed. New York: Routledge, 2014, 1 online resource (436 p.), s. 30. ISBN 1-135-91201-7. Dostupné z: doi:10.4324/9780203551691.

¹¹⁵ SCHULZ, Winfried, Helmut SCHERER, Lutz M. HAGEN, Jakub KONČELÍK, Irena REIFOVÁ a Barbara KÖPPLOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3. nezměněné vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2011, s. 32. ISBN 978-80-246-1980-4

Nevýhodou kvantitativní obsahové analýzy je povrchnost.¹¹⁶ Zároveň s její pomocí lze analyzovat jen to, co Holsti nazývá „*manifest content*“, tedy očividný obsah, ale už ne „*latent content*“, tedy to, co existuje „mezi řádky“.¹¹⁷

Obsahová analýza je používána i mimo mediální studia, např. v sociologii, politologii nebo psychologii.¹¹⁸

V praktické části této bakalářské práce se budu také věnovat rámcování jednotlivých výstupů.

Rámcování je koncept, který může označovat jednak konkrétní rámcování mediálního obsahu a jednak proces, jakým rámce vznikají.¹¹⁹

*Rámcovat znamená vybírat určité aspekty vnímané reality a zvýšit jejich významnost ve sdělovaném textu tak, že se prosazuje určitá definice problému, kauzální vysvětlení, morální hodnocení či také doporučené řešení popisované záležitosti.*¹²⁰

¹¹⁶ RIFFE, Daniel, Frederick FICO a Stephen LACY. *Analyzing media messages: using quantitative content analysis in research*. 3rd ed. New York: Routledge, 2014, 1 online resource (436 p.), s. 29. ISBN 1-135-91201-7. Dostupné z: doi:10.4324/9780203551691.

¹¹⁷ HOLSTI, O. R. *Content analysis for the social sciences and humanities*. 1969. Reading, MA: Addison-Wesley, s. 12.

¹¹⁸ RIFFE, Daniel, Frederick FICO a Stephen LACY. *Analyzing media messages: using quantitative content analysis in research*. 3rd ed. New York: Routledge, 2014, 1 online resource (436 p.), s. 15. ISBN 1-135-91201-7. Dostupné z: doi:10.4324/9780203551691.

¹¹⁹ MCCOMBS, Maxwell E., Tomáš KAČER a Vladimír NEČAS. *Agenda setting: nastolování agendy – masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál, 2009, 251 s.; 21 cm, s. 132. ISBN 978-80-7367-591-2.

¹²⁰ Tamtéž, s. 133.

Praktická část

Představení zkoumaných médií

MF DNES

Mladá fronta DNES je, i přes osmiprocentní pokles prodejů v roce 2021 kvůli pandemii covidu-19, stále nejprodávanějším českým seriózním deníkem. Vznikl v roce 1945 jako Mladá fronta, v roce 1990 ale došlo k odtržení většiny redakce od původního vydavatelství.¹²¹

V současnosti patří pod mediální skupinu MAFRA, jejíž tituly podle údajů dostupných na webových stránkách mediální skupiny čte 56, 4 % populace ve věku od dvanácti do devětasedmdesáti let.¹²² O samotném deníku se zde můžeme dozvědět, že „přináší aktuální a kvalitní zpravodajství, užitečné servisní informace i oddechové čtení ve specializovaných přílohách a časopisech“. Mladá fronta DNES vychází šestkrát týdně. Ke každému vydání je příloha zdarma.¹²³ Současným šéfredaktorem je Jaroslav Plesl.¹²⁴

V roce 2013 došlo ke koupi vydavatelství MAFRA Andrejem Babišem, předtím patřilo pod německé vydavatelství Rheinisch-Bergische Verlagsgesellschaft.¹²⁵

Lidové noviny

Lidové noviny byly založeny v roce 1893 v Brně. jejich zakladatelem byl novinář Adolf Stránský. Zejména v období první republiky do nich přispívaly uznávané osobnosti, jako například Karel Čapek nebo Ferdinand Peroutka.

¹²¹ VENTUROVÁ, Jitka. Před 30 lety vyšlo první číslo Mladé fronty DNES. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2020, 1. září 2020 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/mediahub/mlada-fronta-dnes-vyroci.A200831_082419_mediahub_jpl

¹²² O společnosti. *Mediální skupina MAFRA* [online]. MAFRA, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.mafra.cz/o-spolecnosti.aspx>

¹²³ Mladá fronta DNES. *Mediální skupina MAFRA* [online]. MAFRA, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-mfd.htm>

¹²⁴ Jaroslav Plesl. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/novinari/jaroslav-plesl.N3383>

¹²⁵ FRANCOVÁ, Pavla. Miliardář Babiš mediálním magnátem. Koupil vydavatele MF Dnes, Lidových novin i Metra. *Hospodářské noviny* [online]. Economia, 2013, 26. 6. 2013 [cit. 2022-07-24]. ISSN 2787-950X. Dostupné z: <https://byznys.hn.cz/c1-60141790-andrej-babis-koupil-mafra>

V roce 1952 došlo k zastavení vydávání deníku. K obnovení vydávání mělo dojít v roce 1968, to se ale v důsledku sovětské invaze nestalo. V roce 1987 začal vycházet v samizdatu a od roku 1990 je opět vydáván legálně.¹²⁶ Na stránkách mediální skupiny MAFRA jsou Lidové noviny popsány jako „kvalitní celostátní zpravodajský list se speciálním zájmem o politiku, ekonomiku, kulturu a vzdělání“.¹²⁷

Hospodářské noviny

Hospodářské noviny se zaměřují převážně na ekonomiku a byznys. Vychází pětkrát týdně.¹²⁸ Vznikly v roce 1990, spadají pod nakladatelství Economia, které vlastní Zdeněk Bakala.¹²⁹ V roce 2021 se šéfredaktorem stal Jaroslav Mašek.¹³⁰ Noviny nabízejí převážně komentáře a analýzy týkající se dvou výše zmíněných témat. Spolu s deníkem vychází i páteční příloha Víkend.¹³¹

Právo

Právo je levicový deník, který původně vznikl v roce 1920 jako deník Rudé Právo. Byl spjat s KSČ. K přejmenování došlo v roce 1995.¹³² Šéfredaktorem Práva je již od devadesátých let Zdeněk Porybný. Právo spadá pod společnost Borgis.¹³³

Novinky.cz

Novinky.cz byly založeny roku 1998, což z nich činí z prvních zpravodajských serverů v Česku, a rychle se staly jedním z nejnavštěvovanějších zpravodajských serverů.¹³⁴ Již od

¹²⁶ Příloha Lidových novin ke 120. výročí: Lidové noviny 1893-2013 [online]. [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: http://data.lidovky.cz/soubory/ln_kultura/A131014_ILA_PANELY1_8.PDF

¹²⁷ Lidové noviny. Mediální skupina MAFRA [online]. Praha: MAFRA, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-lidovenoviny.htm>

¹²⁸ Tištěné tituly. *Economia* [online]. Praha: Economia, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.economia.cz/tistene/>

¹²⁹ ČTK. Bakala s manželkou opouští orgány Economie. Vydavatelství ale prodat nechtějí. *IROZHLAS* [online]. 2019, 28. ledna 2019 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/zdenek-bakala-majetek-manzelka-economia-vydavatelstvi_1901281125_ako

¹³⁰ -STK-. Hospodářských novin bude Jaroslav Mašek. *MediaGuru* [online]. 2020, 3. prosince 2020 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2020/12/sefredaktorem-hospodarskych-novin-bude-jaroslav-masek/>

¹³¹ *Hospodářské noviny Mediakit 2022* [online]. [cit. 2022-07-24], s. 6. Dostupné z: https://www.economia.cz/wp-content/uploads/2022/02/HN_Mediakit_CZ_2022_5.pdf

¹³² ŠALOUNOVÁ, Kateřina a Klára HYLÁKOVÁ. Rudé právo byly noviny se světovým formátem a obrovským nákladem, které ale ve skutečnosti tolik lidí nečetlo. *ČT24* [online]. 2020, 20. 9. 2020 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/3188409-rude-pravo-byly-noviny-se-svetovym-formatem-a-obrovskym-nakladem-ktere-ale-ve>

¹³³ Tiráž a kontakt. *Deník Právo* [online]. 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.pravo.cz/#tiraz>

začátku se objevovaly na stránkách Seznamu. V roce 2003 se spoluvydavatelem Novinek stala společnost Borgis.¹³⁵ Současným šéfredaktorem je Vladimír Dušánek.¹³⁶

iDNES.cz

iDNES spadá pod Mafru, stejně jako již výše zmíněná tištěná média. Server funguje od roku 1998 a pravidelně se umísťuje jako jeden z nejnavštěvovanějších českých webů. Součástí iDNES jsou i magazíny jako např. Technet (se zaměřením na technologie) nebo OnaDnes (magazín zaměřený čistě na ženy).¹³⁷ Současnou šéfredaktorkou je Naděžda Petrová.¹³⁸

Aktuálně.cz

Aktuálně.cz je online deník, který, stejně jako Hospodářské noviny, patří pod vydavatelství Economia a.s.¹³⁹ Podle Economie Aktuálně.cz „patří mezi nejsledovanější české online deníky“ a uvádí, že za měsíc jej navštíví 4-5 milionů skutečných uživatelů a patří mezi nejdůvěryhodnější česká média.¹⁴⁰ Současným šéfredaktorem je Josef Pazderka.¹⁴¹

Seznam Zprávy

Seznam Zprávy jsou vlastněny firmou Seznam, která provozuje jeden z nejvyužívanějších vyhledávačů v Česku.¹⁴² Současným šéfredaktorem je Jiří Kubík.¹⁴³ Zaměřují se na domácí investigace (zmiňují např. minisérii *Ve Stínu Slunečnice* o šikaně seniorů ve

¹³⁴ MATOUŠEK, Petr. Chcete psát pro Novinky?. *Novinky.cz* [online]. 1998, 29.7.1998 [cit. 2022-07-24].

Dostupné z: <https://web.archive.org/web/19981201035812/http://www.novinky.cz/Index/Internet/652.html>

¹³⁵ O Seznamu. *Seznam.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://o.seznam.cz/>

¹³⁶ Tiráž. *Novinky.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tiraz>

¹³⁷ Zpravodajský portál iDNES.cz. *Mediální skupina MAFRA* [online]. Praha: MAFRA, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-idnes.htm&cat=internet>

¹³⁸ Naděžda Petrová. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/novinari/nadezda-petrova.N727>

¹³⁹ Online produkty. *Economia* [online]. Economia, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.economia.cz/online>

¹⁴⁰ *Aktuálně.cz Mediakit 2022* [online]. [cit. 2022-07-24], s. 2. Dostupné z: https://www.economia.cz/wp-content/uploads/2021/12/aktualne_2022_CZ_f.pdf

¹⁴¹ Tiráž. *Aktuálně.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/autori/>

¹⁴² O Seznamu. *Seznam.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://o.seznam.cz/>

¹⁴³ Jiří Kubík. *Seznam Zprávy* [online]. 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/autor/jiri-kubik-10>

stejnojmenném domově či kauzu týkající se plánované cesty Jana Hamáčka do Moskvy), byznys a komentáře.¹⁴⁴ Kromě psaných textů nabízí i široký výběr podcastů.¹⁴⁵

¹⁴⁴ Jsme na vaší straně. Největší kauzy Seznam Zpráv. *Seznam Zprávy* [online]. [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/kauzy-seznam-zpravy-155003>

¹⁴⁵ Podcasty. Co to je a jak je poslouchat?. *Seznam Zprávy* [online]. [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/podcasty-co-to-je-a-jak-je-poslouchat-156530>

Analýza

V této části budu analyzovat vybraná česká média v období od ledna 2020 do dubna 2022, v jejichž textu se nacházelo buď slovo *antivax**, nebo jeho varianty *anti-vax**, *antivakcinační** a *protivakcinační**. Sběr dat proběhl přes Newton Media Monitoring, kromě iDNES, jelikož samotné vyhledání slova *antivax** ze zdroje *idnes.cz* neukázalo žádný výsledek, zatímco vyhledávání z jednotlivých rubrik (např. *zpravy.idnes.cz*) ano. Ke sběru dat ze serveru iDNES jsem tedy použila vyhledávání přímo na stránce iDNESu. Ze vzorku jsem vyřadila články, u nichž se pouze nacházel odkaz na jiný článek, který měl některou z použitých variant v titulku (týká se iDNES), a články, u kterých se některá z variant objevila pouze jako popisek u ilustrační fotky, ale v článku (ať už v titulku, v perexu či v samotném textu) nebylo *antivax* zmíněno (týká se Mladé fronty DNES a Lidových novin).

Budu sledovat, kde byly články vydány, zda šlo o online, či o tištěné médium, v jakém měsíci vyšly, a k jakému rámci je lze přiřadit. Používám rámce, které Maya J. Goldenberg v knize *Vaccine hesitancy: Public Trust, Expertise and the War on Science* pojmenovala „válka proti vědě“ a „krize důvěry“. „Válka proti vědě“ je podle ní dominantní rámec v diskusi ohledně odmítání očkování či váhání nad ním. Zdůrazňuje iracionalitu odmítání očkování, zároveň vede k „my versus oni“ nebo „dobro versus zlo“ narativu. Jako alternativní rámec navrhuje „krizi důvěry“ – ten definuje váhání nad/odmítání očkování jako „*důsledek nízké důvěry veřejnosti ve vědecké instituce*“.¹⁴⁶ Pro potřeby této bakalářské práce zahrnu do této definice i politické instituce.

Kromě těchto dvou rámců použiji ještě další, jež mi vyplynuly z emergent kódování (kódování, při kterém získáme kategorie z předběžného zkoumání vzorku)¹⁴⁷ části vzorku (tištěných médií). Jedním z těchto rámců je „nástroj cizí mocnosti“; ten definuje *antivax* hnutí/*antivaxery* jako nástroj vlivové operace cizí země. Dalším rámcem je pak rámec „extremismu“. Ten definuje *antivax* jako produkt či projev radikalizace, spojuje jej s extremistickými politickými stranami a projevy násilí. Rámec „nálepka“ prezentuje *antivax* jako příliš zjednodušující termín a rámec „dva tábory“ staví *antivax* a opačný tábor (někdy nazýván jako „*provax*“) na stejnou úroveň. Posledním rámcem je pak „nástroj

¹⁴⁶ GOLDENBERG, Maya J. *Vaccine Hesitancy: Public Trust, Expertise, and the War on Science*. University of Pittsburgh Press, 2021. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1ghv4s4>, s. 17.

¹⁴⁷ TRAMPOTA, Tomáš; VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. PORTÁL sro, 2010, s. 106.

politického boje“; definuje antivax jako potenciální nástroj vnitropolitického boje nebo jako potenciální voličskou základnu.

Hypotézy:

H1: Zprávy o antivax hnutí se budou více vyskytovat v online médiích.

H2: Nejvíce článků týkajících se antivax hnutí se objevilo v období od listopadu 2021 do února 2022, kdy se konaly protesty proti povinnému očkování proti covidu-19.

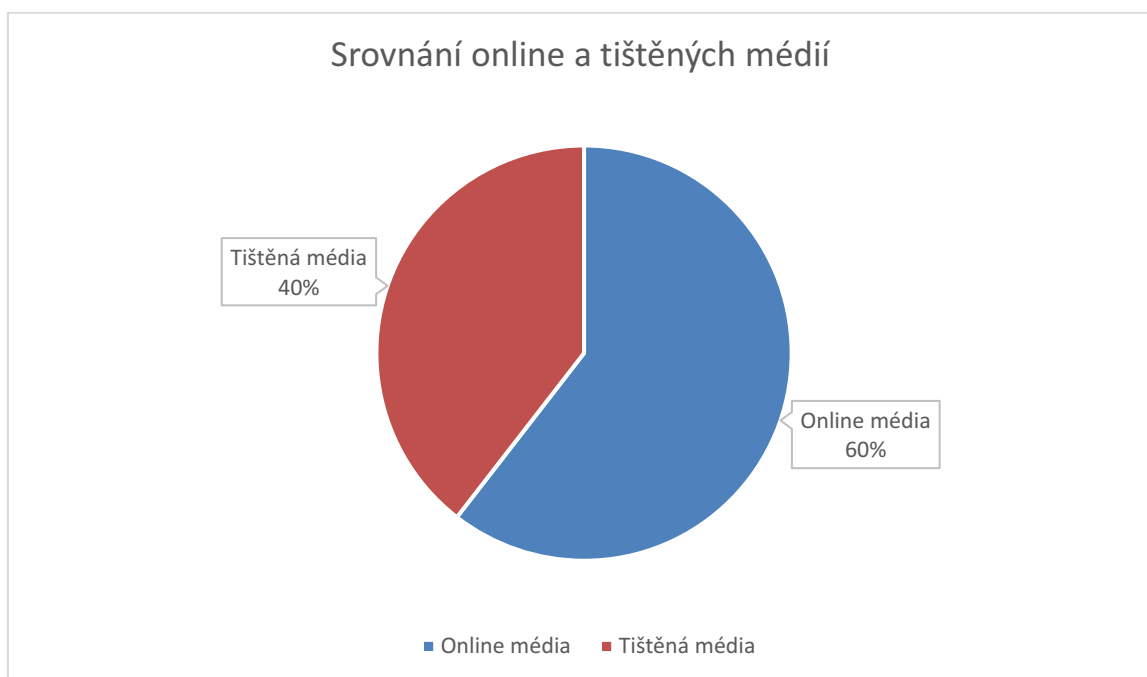
H3: Rámec „válka proti vědě“ se bude vyskytovat častěji než „krize důvěry“.

H4: „Krise důvěry“ bude nejméně se vyskytujícím rámcem.

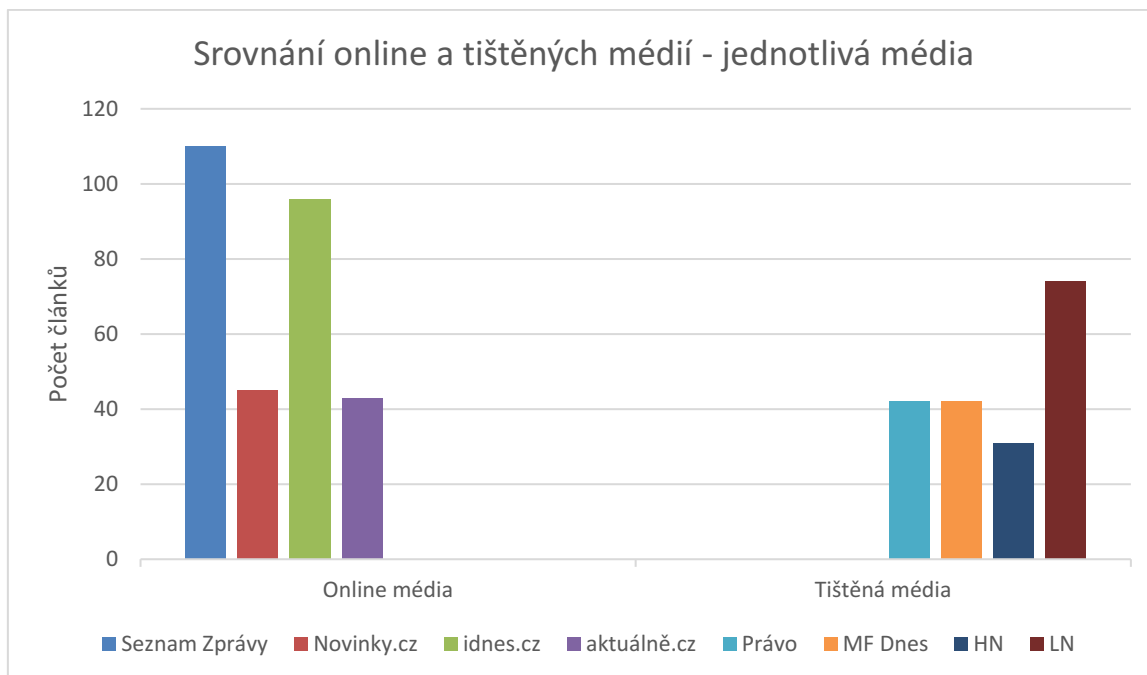
H5: Nejčastěji se vyskytujícím rámcem za zkoumané období bude „extremismus“.

Výsledky analýzy

Antivax v online a tisku

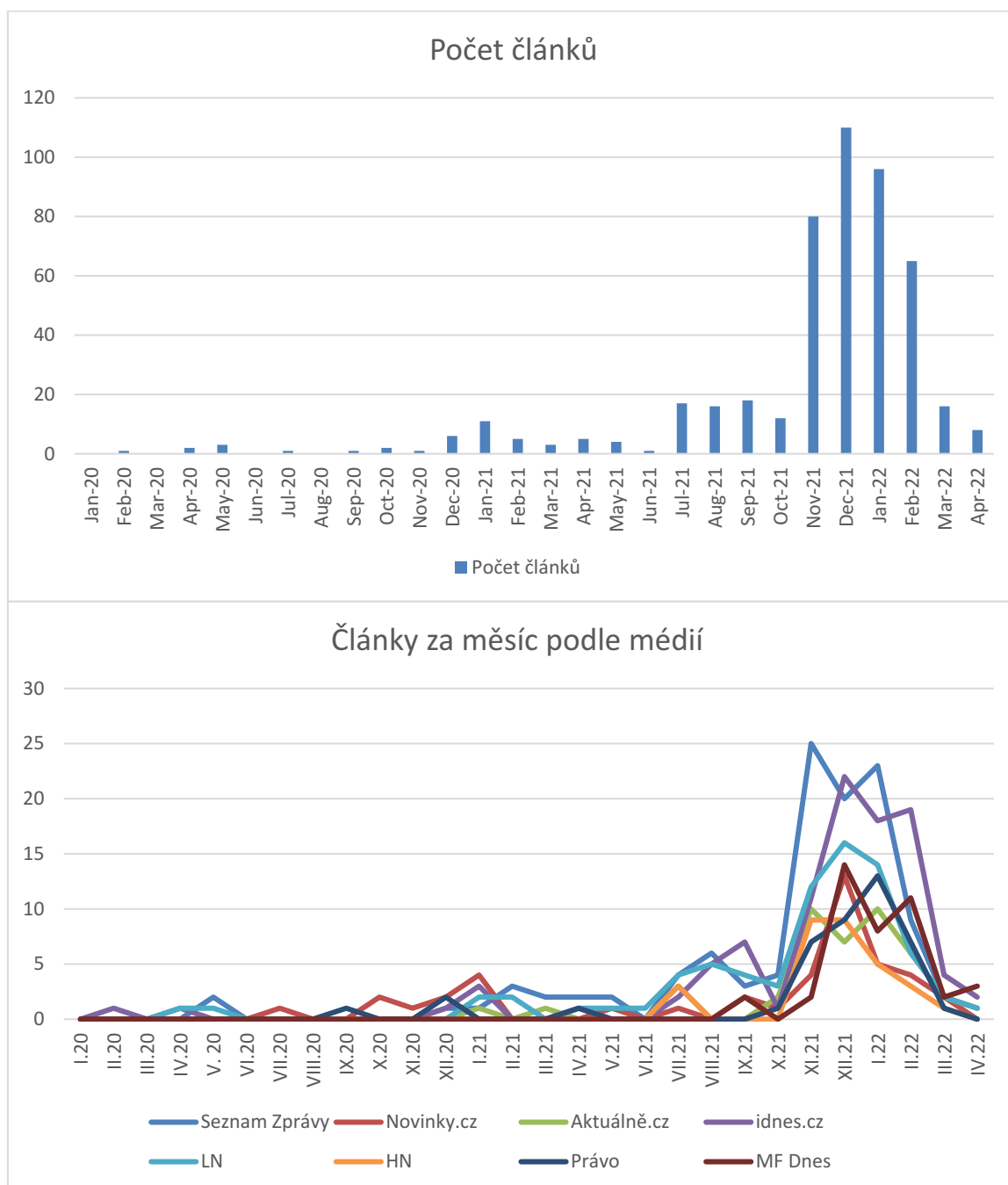

Celkový sesbíraný vzorek činí 488 článků, z nichž 60 % (294) pochází z online médií a 40 % (192) z tištěných médií. Ačkoliv je tedy antivax stále spíše online téma, nedá se říct, že by v tištěných denících neexistovalo.

Z grafu můžeme vidět, že nejvyšší počet článků týkajících se antivax hnutí vyšel na serveru Seznam Zprávy (110), následoval iDNES.cz (98). Nejvíce článků na toto téma v tištěných médiích pak vyšlo v Lidových novinách (78). Nejmenší počet článků pochází z Hospodářských novin (31).

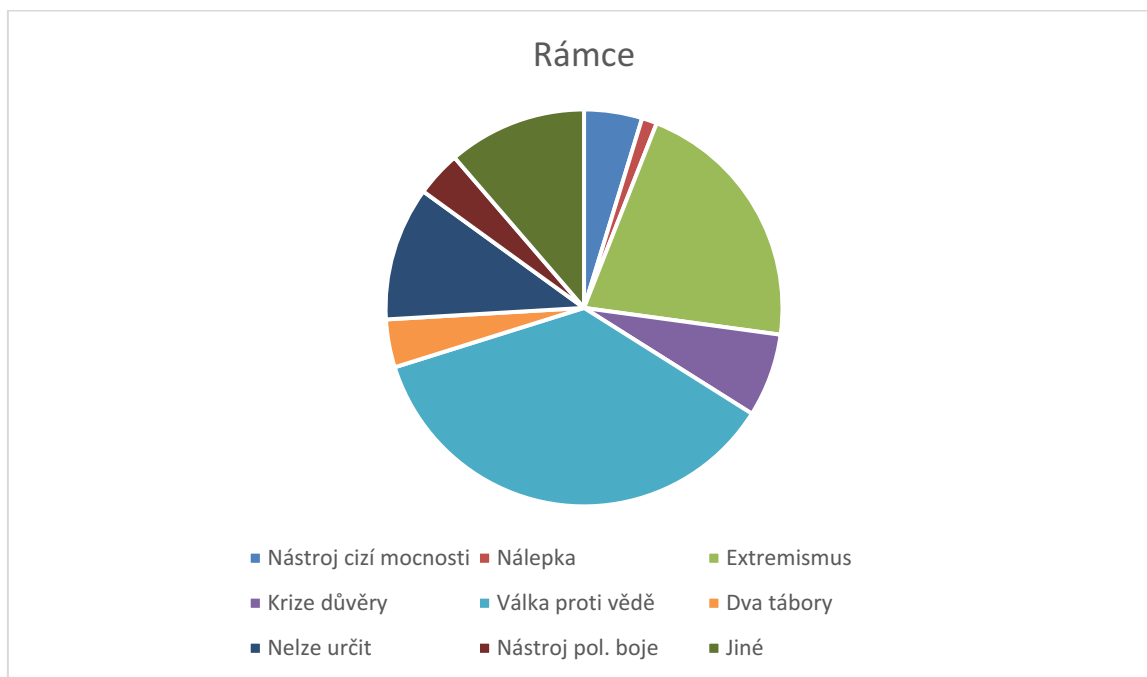
Počet článků za měsíce

Nejvíce článků vyšlo v prosinci 2021 (110), následně v lednu 2022 (96) a listopadu 2021 (80). V rámci jednoho média jich vyšlo nejvíce na Seznam Zprávách v listopadu 2021 (25). Na serveru iDNES vyšlo nejvíce článků v prosinci 2021 (22), v Lidových novinách (16), Mladé frontě DNES (14) a na Novinkách (13) taktéž. V deníku Právo vyšlo v lednu 2022 13 článků. Na Aktuálně.cz vyšlo v listopadu 2021 a lednu 2022 stejně článků (10).

První články o antivaxerech za sledované období se objevují v únoru 2020 (iDNES), po celý rok 2020 se ale objevují spíše ojediněle. První výraznější stoupání můžeme pozorovat v srpnu 2021, následně ale dochází k poklesu.

Rámcování antivax

Zdaleka nejvíce článků spadá pod rámeček „válka proti vědě“ (36 %). Druhým nejčastějším rámečkem antivax je „extremismus“ (21 %). Z definovaných rámečků následují „krize důvěry“ (7 %), „nástroj cizí moci“ (5 %), „dva tábory“ (4 %), „nástroj politického boje“ (3 %) a „nálepka“ (2 %). U 11 % článků se objevil rámeček, který nebyl žádným z mých předem definovaných, a u dalších 11 % nejde určit rámeček.

Ve dvou médiích se ovšem rámeček „extremismus“ vyskytoval častěji než rámeček „válka proti vědě“, a to v Právu (viz příloha č. 7) a v Mladé frontě DNES (viz příloha č. 8). Rámec „válka proti vědě“ se vyskytoval nejvíce na serveru Seznam Zprávy (53 článků) (viz příloha č. 9), „krize důvěry“ v Lidových novinách (10), zatímco v deníku Mladá fronta DNES se nevyskytoval vůbec (viz příloha č. 10).

Závěr

Články týkající se antivax hnutí se častěji objevovaly v online médiích než tištěných, což potvrzuje moji první hypotézu. „Tahouny“ mezi online médii jsou v tomto případě Seznam Zprávy a iDNES.cz, Aktuálně.cz a Novinky.cz mají podobný počet článků jako Mladá fronta DNES a Právo.

Nejvíce článků o antivax hnutí vzniklo v prosinci 2021, následoval leden 2022 a listopad 2021, což potvrzuje moji druhou hypotézu. Nejvíce článků za jeden měsíc na toto téma vyšlo na serveru Seznam Zprávy v listopadu 2021.

Rámec „válka proti vědě“ dominuje článkům o antivax hnutí, což vyvrátilo moji pátou hypotézu, že nejčastějším rámcem bude „extremismus“. Potvrdilo to ale moji třetí hypotézu; je více článků, jejichž rámec je „válka proti vědě“ než těch, které rámcují antivax jako „krizi důvěry“. Čtvrtá hypotéza, dle které měl být „krize důvěry“ nejméně se vyskytující rámec, se nepotvrdila. Je dokonce třetím nejčastěji používaným rámcem z těch, které jsem definovala.

Limitem této studie je, že ne všechny články týkající se antivakcinačního hnutí obsahují některé ze slov, která jsem používala při vyhledávání vzorku, je tedy pravděpodobné, že mi některé články unikly. Dalším limitem je, že vzhledem k vymezenému časovému úseku je trochu očividné, čemu se články budou věnovat – zajímavější by v tomhle ohledu mohla být dlouhodobá studie, která by se zaměřila na to, jak (a jestli) se mediální obraz antivax hnutí proměňoval. Třetím limitem je, že vypůjčené rámce od M. Goldenberg se týkají především akademické debaty a zahrnuje i „vaccine hesitancy“, ze které jsem já antivax hnutí vyčlenila (samotná Goldenberg se pak používání tohoto termínu brání).

Pokud bych měla doporučit nějaké téma budoucího zkoumání, byla by to právě dlouhodobá studie jednoho či dvou vybraných médií. Zajímavé by bylo v tomhle ohledu i porovnání tištěného a online média. Pokud bych měla doporučit něco mimo kvantitativní obsahovou analýzu, bylo by to téma důvěry v média v souvislosti s vůlí nechat se očkovat.

Summary

The bachelor thesis Media picture of the antivax movement in Czech media studies the content about the antivax movement that was published in selected Czech media

(Aktuálně.cz, Novinky.cz, Seznam Zprávy, iDNES.cz, Lidové noviny, Hospodářské noviny, Mladá fronta DNES and Právo) in period between January 2020 and April 2022.

The theoretical part is focused on the definition of the antivax, the history of antivax movement (mostly the American and British ones, as most of the literature focuses on these), the covid-19 pandemic and how it shapes the antivax movement.

In the empirical part, the thesis explores whether antivax is a bigger topic in online media or in print, which media published the most articles, during which month antivax was the most attractive topic for media and how the antivax movement or the antivaxers (or sometimes, just the term) were framed.

Apart from the framings I got through emergent coding of a part of the sample, I used the „war on science“ and „crisis of trust“ framings established by Maya J. Goldenberg in her book *Vaccine hesitancy: Public Trust, Expertise and the War on Science*.

According to the findings, anti-vaccination movement is still a topic that emerges more in online media than in the „traditional“ print media. The highest number of articles was published on the server Seznam Zprávy and the highest number of articles per month was published in December 2021. „War on science“ is the dominating framework in most of the articles.

Použitá literatura

ALLEN, Arthur. The pertussis paradox. 2013, s. 454-455.

ANCA-ELENA, David, et al. No need for the needle. A qualitative analysis of the antivax movement in Romania. *El Profesional de la Información*, 2022, 31(1).

Autism, inflammatory bowel disease, and MMR vaccine [multiple letters]. *Lancet* 1998; 351: 905-908.

ARMITAGE, R. Online 'anti-vax' campaigns and COVID-19: censorship is not the solution. *Public Health*, 2021, 190: e29.

ASARIA, Perviz; MACMAHON, Eithne. Measles in the United Kingdom: can we eradicate it by 2010?. *British Medical Journal*, 2006, 333(7574), s. 890-895.

BAKER, Jeffrey P. The pertussis vaccine controversy in Great Britain, 1974–1986. *Vaccine*, 2003, 21(25-26), s. 4003-4010. doi: 10.1016/s0264-410x(03)00302-5.

BARTONÍČEK, Radek, Lukáš VALÁŠEK, Denis CHRIPÁK, Jiří KROPÁČEK, Mirko KAŠPAR, Pavel ŠVEC, Tomáš KLÉZL a Jana KRAMLOVÁ. Anatomie selhání: Dva roky covidu v Česku. Během pěti vln zemřelo 39 tisíc nakažených. *Aktuálně.cz* [online]. 2022, aktualizováno 5.3.2022 [cit. 2022-07-17]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/casova-osa-covid/r~fd4c3f7e0ec511eb9d470cc47ab5f122/>

BARTOŠ, Vojtěch, et al. Communicating doctors' consensus persistently increases COVID-19 vaccinations. *Nature*, 2022, 1(8).

BEAL, O. T., SHRYOCK, R. H. *Cotton Mather-the first significant figure in American medicine*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1954.

BENOIT, Staci L.; MAULDIN, Rachel F. The “anti-vax” movement: a quantitative report on vaccine beliefs and knowledge across social media. *BMC public health*, 2021, 21(1), 1-11.

CHAN HF, Rizio SM, Skali A and Torgler B. Early COVID-19 Government

Communication Is Associated With Reduced Interest in the QAnon Conspiracy Theory. *Front. Psychol.* 2021, 12(681975). doi: 10.3389/fpsyg.2021.681975

COLGROVE, James. "Science in a democracy": the contested status of vaccination in the Progressive Era and the 1920s. *Isis*, 2005, 96(2), 167-191.

COVID-19 | Onemocnění aktuálně od MZČR. [online] Available at: <<https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/covid-19>> [Accessed 17 July 2022].

CUCINOTTA, Domenico; VANELLI, Maurizio. WHO declares COVID-19 a pandemic. *Acta Bio Medica: Atenei Parmensis*, 2020, 91(1), 157-160.

CUCINOTTA, Smiljana J.; JEREMIC, Vida Lj; TIOSAVLJEVIC, Danijela V. Knowledge and attitudes toward vaccination: A survey of Serbian students. *Journal of infection and public health*, 2017, 10(5), 649-656, s. 655.

ČTK. Bakala s manželkou opouštějí orgány Economie. Vydavatelství ale prodát nechtějí. *IROZHLAS* [online]. 2019, 28. ledna 2019 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/zdenek-bakala-majetek-manzelka-economia-vydavatelstvi_1901281125_ako

ČTK. Ministr Válek doporučil nošení roušek ve zdravotnictví a dopravě. *Lidovky.cz* [online]. 2022, 14.7.2022 [cit. 2022-07-17]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/ministr-valek-doporucil-noseni-rousek-ve-zdravotnictvi-a-doprave.A220714_185306_ln_domov_rkj

DAVIES, Paul; CHAPMAN, Simon; LEASK, Julie. Antivaccination activists on the world wide web. *Archives of disease in childhood*, 2002, 87(1), 22-25.

DE BEST, R., 2022. *Coronavirus (COVID-19) deaths worldwide per one million population as of July 13, 2022, by country*. [online] Statista. Available at: <<https://www.statista.com/statistics/1104709/coronavirus-deaths-worldwide-per-million-inhabitants/>> [Accessed 17 July 2022].

DE GIORGIO, Andrea, et al. Willingness to Receive COVID-19 Booster Vaccine: Associations between Green-Pass, Social Media Information, Anti-Vax Beliefs, and Emotional Balance. *Vaccines*, 2022, 10(3), 481.

DEER, Brian. Andrew Wakefield: the fraud investigation. Dostupné z <https://briandeer.com/mmr/lancet-summary.htm>

DEER, Brian. How the case against the MMR vaccine was fixed. *British Medical Journal*, 2011, 342(7789).

DEER, Brian. How the vaccine crisis was meant to make money. *British Medical Journal*, 2011, 342(7789).

DEER, Brian. Revealed: MMR research scandal. *The Sunday Times*, 2004, 22.02: 2004.

DURBACH, Nadja. ‘They Might As Well Brand Us’: Working-Class Resistance to Compulsory Vaccination in Victorian England, *Social History of Medicine*, 2000, 13(1), s. 45–63, <https://doi.org/10.1093/shm/13.1.45>.

FENNER, Frank. *Smallpox and its eradication*. Geneva: World Health Organization, 1988.

FLASKERUD, Jacquelyn H. Myths and Conspiracies, Issues in Mental Health Nursing, 2021, 42(2), 196-200, DOI: 10.1080/01612840.2020.1806967.

FOX, Susannah, et al. *The social life of health information, 2011*. California Healthcare Foundation, 2011.

FRANCOVÁ, Pavla. Miliardář Babiš mediálním magnátem. Koupil vydavatele MF Dnes, Lidových novin i Metra. *Hospodářské noviny* [online]. Economia, 2013, 26. 6. 2013 [cit. 2022-07-24]. ISSN 2787-950X. Dostupné z: <https://byznys.hn.cz/c1-60141790-andrej-babis-koupil-mafnu>

GANGAROSA, Eugene J., et al. Impact of anti-vaccine movements on pertussis control: the untold story. *Lancet*, 1998, 351(9099), s. 356-361. doi: doi: 10.1016/s0140-6736(97)04334-1.

GOLDENBERG, Maya J. *Vaccine Hesitancy: Public Trust, Expertise, and the War on Science*. University of Pittsburgh Press, 2021. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1ghv4s4>.

GRAVELLE, Timothy B., et al. Estimating the size of “anti-vax” and vaccine hesitant populations in the US, UK, and Canada: comparative latent class modeling of vaccine

attitudes. *Human vaccines & immunotherapeutics*, 2022, 18(1): 2008214

GRIGNOLIO, Andrea. *Vaccines: are they Worth a Shot?*. Springer, 2018.

HOLSTI, O. R. *Content analysis for the social sciences and humanities*. 1969. Reading, MA: Addison- Wesley.

Hospodářské noviny Mediakit 2022 [online]. [cit. 2022-07-24], s. 6. Dostupné z: https://www.economia.cz/wp-content/uploads/2022/02/HN_Mediakit_CZ_2022_5.pdf

Jaroslav Plesl. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/novinari/jaroslav-plesl.N3383>

JOHNSON, Neil F., et al. The online competition between pro-and anti-vaccination views. *Nature*, 2020, 582(7811), 230-233.

JOHNSTON, The radical middle class: *Populist Democracy and the Question of Capitalism in Progressive Era Portland, Oregon*. Princeton: Princeton University Press, 2006. ISBN: 0691126003.

KAUFMAN, Martin. The American anti-vaccinationists and their arguments. *Bulletin of the History of Medicine*, 1967, 41(5), s. 463-478.

KENNEDY, Jonathan. "Populist politics and vaccine hesitancy in Western Europe: an analysis of national-level data." *European journal of public health*, 2019, 29(3), 512-516.

KULENKAMPPF, M., SCHWARTZMAN, J. S., WILSON, J. Neurological complications of pertussis inoculation. *Archives of disease in childhood*, 1974, 49(1), s. 46-49.

LARSON, Heidi J., et al. The state of vaccine confidence 2016: global insights through a 67-country survey. *EBioMedicine*, 2016, 12: 295-301.

LAU, Travis Chi Wing. Inventing Edward Jenner: Historicizing anti-vaccination. In: *The Routledge Companion to Health Humanities*. Routledge, 2020, s. 120-133.

Lidové noviny. *Mediální skupina MAFRA* [online]. Praha: MAFRA, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-lidovenoviny.htm>

MARINER, Wendy K et al. "Jacobson v Massachusetts: it's not your great-great-grandfather's public health law." *American journal of public health*, 2005, 95(4), s. 581-90. doi:10.2105/AJPH.2004.055160

MATOUŠEK, Petr. Chcete psát pro Novinky?. *Novinky.cz* [online]. 1998, 29.7.1998 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/19981201035812/http://www.novinky.cz/Index/Internet/652.html>

MCCOMBS, Maxwell E., Tomáš KAČER a Vladimír NEČAS. *Agenda setting: nastolování agendy – masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál, 2009, 251 s. ; 21 cm. ISBN 978-80-7367-591-2.

MENNI, Cristina, et al. Quantifying additional COVID-19 symptoms will save lives. *The Lancet*, 2020, 395(10241), e107-e108, s. e107.

MIYAZAKI, Kunihiro, et al. Characterizing the Anti-Vaxxers' Reply Behavior on Social Media. In: *IEEE/WIC/ACM International Conference on Web Intelligence and Intelligent Agent Technology*. 2021. s. 83-89.

MIYAZAKI, Kunihiro, et al. The Strategy Behind Anti-Vaxxers' Reply Behavior on Social Media. *arXiv preprint arXiv:2105.10319*, 2021.

Mladá fronta DNES. *Mediální skupina MAFRA* [online]. MAFRA, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-mfd.htm>

MOTTA, Matt, et al. Identifying the prevalence, correlates, and policy consequences of anti-vaccine social identity. *Politics, Groups, and Identities*, 2021, 1-15.

NATIONAL HEALTH SERVICE INFORMATION CENTRE, WORKFORCE AND FACILITIES. NHS immunisation statistics England 2008–09. 2009.

O společnosti. *Mediální skupina MAFRA* [online]. MAFRA, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.mafra.cz/o-spolecnosti.aspx>

PARK, Alice. Doctor behind vaccine-autism link loses license. *Time*. 2010.

PORTER, D., PORTER, R. The politics of prevention: anti-vaccinationism and public health in nineteenth-century England. *Medical History*, 1988, 32(3), s. 231–252, doi:10.1017/s0025727300048225.

Příloha Lidových novin ke 120. výročí: Lidové noviny 1893-2013 [online]. [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: http://data.lidovky.cz/soubory/ln_kultura/A131014_ILA_PANELY1_8.PDF

RAJHANSA, Shivani. Anti-vaxxers and Anti-maskers: The Psychology of Science Denial.

RIEDEL, Stefan. Edward Jenner and the History of Smallpox and Vaccination. *Proceedings (Baylor University. Medical Center)*, 2005, 18(1), 21-25, DOI: 10.1080/08998280.2005.11928028.

RIFFE, Daniel, Frederick FICO a Stephen LACY. *Analyzing media messages: using quantitative content analysis in research*. 3rd ed. New York: Routledge, 2014, 1 online resource (436 p.). ISBN 1-135-91201-7. Dostupné z: doi:10.4324/9780203551691.

SCHULZ, Winfried, Helmut SCHERER, Lutz M. HAGEN, Jakub KONČELÍK, Irena REIFOVÁ a Barbara KÖPPLOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3. nezměněné vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2011, 149 stran : ilustrace. ISBN 978-80-246-1980-4.

ŠALOUNOVÁ, Kateřina a Klára HYLÁKOVÁ. Rudé právo byly noviny se světovým formátem a obrovským nákladem, které ale ve skutečnosti tolik lidí nečetlo. *ČT24* [online]. 2020, 20. 9. 2020 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/3188409-rude-pravo-byly-noviny-se-svetovym-formatem-a-obrovskym-nakladem-ktere-ale-ve>

TAYLOR, Luke E.; SWERDFEGER, Amy L.; ESLICK, Guy D. Vaccines are not associated with autism: an evidence-based meta-analysis of case-control and cohort studies. *Vaccine*, 2014, 32(29), s. 3623-3629.

Tištěné tituly. *Economia* [online]. Praha: Economia, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.economia.cz/tistene/>

VENTUROVÁ, Jitka. Před 30 lety vyšlo první číslo Mladé fronty

DNES. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2020, 1. září 2020 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/mediahub/mlada-fronta-dnes-vyroci.A200831_082419_mediahub_jpl

WAKEFIELD, Andrew J., et al. Evidence of persistent measles virus infection in Crohn's disease. *Journal of medical virology*, 1993, 39(4), s. 345-353.

WAKEFIELD, A. J., MURCH, S. H., ANTHONY, A., LINNELL, J., CASSON, D. M., MALIK, M., ... & WALKER-SMITH, J. A. (1998). STAŽENO: Ileal-lymphoid-nodular hyperplasia, non-specific colitis, and pervasive developmental disorder in children. *Lancet*, 1998, 351(9103), s. 637-671. doi: 10.1016/S0140-6736(97)11096-0.

WATLING, Eve. The 200-Year History of the Anti-Vaxxer Movement: From 'Cowpox Face' to Autism Claims. *Newsweek*, *Eriřim Adresi: <https://www.newsweek.com/history-anti-vaxxers-vaccination-1358403>* (19.09. 2021), 2019.

WILLIAMSON, S. Anti-vaccination leagues. Archives of disease in childhood. *Archives on disease in childhood*, 1984, 59(12), s. 1195-1196, doi:10.1136/adc.59.12.1195

WILLIS, N. J. Edward Jenner and the eradication of smallpox. *Scottish Medical Journal*. 1997, 42(4), 118–121.

WOLFE, Robert M., SHARP, Lisa K. Anti-vaccinationists past and present. *BMJ (Clinical research ed.)*, 2002, 325(7361), s. 430-432. doi:10.1136/bmj.325.7361.430.

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Coronavirus disease (COVID-19)*. [online] Available at: <https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1> [Accessed 17 July 2022].

WORLD HEALTH ORGANIZATION, et al. COVID-19 weekly epidemiological update, edition 100, 13 July 2022. 2022.

WORLD HEALTH ORGANIZATION. Ten threats to global health in 2019. [Webpage]. Accessed June 15, 2022. Available from: <https://www.who.int/news-room/spotlight/ten-threats-to-global-health-in-2019>.

ZHOU, P., Yang, X.L., Wang, X.G., Hu, B., Zhang, L., Zhang, W., Si, H.R., Zhu, Y., Li,

B., Huang, C.L. and Chen, H.D., 2020. A pneumonia outbreak associated with a new coronavirus of probable bat origin. *nature*, 579(7798), pp.270-273.

-STK-. Hospodářských novin bude Jaroslav Mašek. *MediaGuru* [online]. 2020, 3. prosince 2020 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2020/12/sefredaktorem-hospodarskych-novin-bude-jaroslav-masek/>

Tiráž a kontakt. *Deník Právo* [online]. 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.pravo.cz/#tiraz>

O Seznamu. *Seznam.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://o.seznam.cz/>

Tiráž. *Novinky.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/tirazZpravodajský portál iDNES.cz. Mediální skupina MAFRA> [online]. Praha: MAFRA, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-idnes.htm&cat=internet>

Naděžda Petrová. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/novinari/nadezda-petrova.N727>

Online produkty. *Economia* [online]. Economia, 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.economia.cz/online>

Aktuálně.cz Mediakit 2022 [online]. [cit. 2022-07-24], s. 2. Dostupné z: https://www.economia.cz/wp-content/uploads/2021/12/aktualne_2022_CZ_f.pdf

Tiráž. *Aktuálně.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/autori/>

O Seznamu. *Seznam.cz* [online]. 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://o.seznam.cz/>

Jiří Kubík. *Seznam Zprávy* [online]. 2022 [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/autor/jiri-kubik-10>

Jsme na vaší straně. Největší kauzy Seznam Zpráv. *Seznam Zprávy* [online]. [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/kauzy-seznam-zpravy-155003>

Podcasty. Co to je a jak je poslouchat?. *Seznam Zprávy* [online]. [cit. 2022-07-24]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/podcasty-co-to-je-a-jak-je-poslouchat-156530>

TRAMPOTA, Tomáš; VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. PORTÁL sro. 2010

DICKINSON, Tim. How the Anti-Vaxxers Got Red-Pilled. *Rolling Stone* [online]. 2021, 10.2.2021 [cit. 2022-07-29]. Dostupné z: <https://www.rollingstone.com/culture/culture-features/qanon-anti-vax-covid-vaccine-conspiracy-theory-1125197/>

WENDLING, Mike. QAnon: What is it and where did it come from?. *BBC News* [online]. 2021, 6.1.2021 [cit. 2022-07-29]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/53498434>

FÜRSTENAU, Marcel. Meet Germany's 'Querdenker' COVID protest movement. *DW* [online]. 2021, 3.4.2021 [cit. 2022-07-29]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/meet-germanys-querdenker-covid-protest-movement/a-57049985>

Teze bakalářské práce

26.3.2022
 SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Trojanová Tereza	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2019/2020	
E-mail diplomantky/diplomanta: 43780742@fsv.cuni.cz	
Studijní obor/forma studia: Komunikační studia/prezenční	
Název práce v češtině: Mediální obraz hnutí antivax v českých médiích	
Název práce v angličtině: Media picture of the antivax movement in the Czech media	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013): (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve po dvou semestrech</u> od schválení tezí) LS 2021/2022	
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Pojmem „antivax“ se označují lidé odmítající očkování sebe či svých dětí, často i na základě dezinformací. V současné době se o „antivax“ mluví nejčastěji ve spojitosti s očkováním proti nemoci covid-19, a zároveň i o protestech proti zavedení tohoto očkování jako povinného. „Antivaxeři“ ale nejsou fenomén, který by se objevil až s pandemií, existovali již před ní. Cílem této práce je deskripce a analýza obrazu „antivax“ či odmítačů očkování v českých médiích v období od začátku roku 2020 do konce dubna 2022. Teoretická část práce shrne definici pojmu „antivax“, historii odmítání očkování, důvody, proč se lidé nechtějí nechat očkovat. V empirické části, za pomoci kvantitativní obsahové analýzy zpracuji využívání pojmu „antivax“, a to, v jakých souvislostech se o odmítacích očkování psalo, s jakou frekvencí a jaké bylo celkové rámování mediálních výstupů.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):	
1. Úvod 2. Teoretická část 2.2 Definice pojmu „antivax“ 2.3 Historie pojmu „antivax“ 2.3.1 V době před internetem 2.3.2 V době internetu 2.4 Pandemie covidu-19 3. Metodologie 3.1 Kvantitativní analýza 4. Praktická část 4.1 Představení zkoumaných médií 4.1.1 MF DNES 4.1.2 Lidové noviny 4.1.3 Hospodářské noviny 4.1.4 Právo 4.1.5 Novinky.cz 4.1.6 Idnes.cz 4.1.7 Aktuálně.cz 4.1.8 Seznam Zprávy 4.2 Závěrečná analýza	

5. Závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Mladá fronta DNES, Lidové noviny, Hospodářské noviny, Právo

Novinky.cz, idnes.cz, aktualne.cz, seznamzpravy.cz

Období od začátku roku 2020 do konce dubna 2022

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Kvantitativní obsahová analýza

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

RIFFE, Daniel, Frederick FICO a Stephen LACY. *Analyzing media messages: using quantitative content analysis in research*. 3rd ed. New York: Routledge, 2014, 1 online resource (436 p.). ISBN 1-135-91201-7. Dostupné z: doi:10.4324/9780203551691

Publikace se podrobně zabývá kvantitativní obsahovou analýzou, definuje ji, popisuje výhody a nevýhody jejího využití a ukazuje, jak může být použita.

MCCOMBS, Maxwell E., Tomáš KAČER a Vladimír NEČAS. *Agenda setting: nastolování agendy – masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál, 2009, 251 s. ; 21 cm. ISBN 978-80-7367-591-2.

Základní publikace na téma agenda setting, priming či framing. Seznamuje čtenáře s tím, jakým způsobem masová média nastolují agendu, a s tím, jakým způsobem nastolování agendy ovlivňuje publikum.

SCHULZ, Winfried, Helmut SCHERER, Lutz M. HAGEN, Jakub KONČELÍK, Irena REIFOVÁ a Barbara KÖPPOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3. nezměněné vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2011, 149 stran : ilustrace. ISBN 978-80-246-1980-4.

Publikace ve své teoretické části poskytuje mimo jiné i úvod do kvantitativní obsahové analýzy. Na praktickém projektu v druhé části pak ukazuje použití kvantitativní obsahové analýzy v praxi.

GRIGNOLIO, Andrea. *Vaccines: Are they Worth a Shot?*. Cham: Springer International Publishing, 2018, 1 online resource (XII, 181 p. 5 illus., 3 illus. in color.). ISBN 3-319-68106-0. Dostupné z: doi:10.1007/978-3-319-68106-1

Kniha se věnuje příčinám poklesu očkovanosti, historii očkování i antivax hnutí a častým mýtům o očkování. Zároveň připomíná i témata spojená s vakcínací, která bývají jindy opomíjena (např. proměna vztahu pacient-lékař).

DUBÉ, Eve, Caroline LABERGE, Maryse GUAY, Paul BRAMADAT, Réal ROY a Julie A BETTINGER. *Vaccine hesitancy. Human vaccines & immunotherapeutics* [online]. United States: Taylor & Francis, 2013, 9(8), 1763-1773 [cit. 2022-02-05]. ISSN 2164-5515. Dostupné z: doi:10.4161/hv.24657

Lze sice namítat, že „vaccine hesitancy“ a „antivax“ nejsou synonyma, i přesto je však tento článek užitečný, co se poskytování informací o důvodech odmítání očkování týče. Ukazuje mimo jiné i roli médií a internetu v utváření názorů na očkování.

GOLDENBERG, Maya J. *Vaccine hesitancy: public trust, expertise, and the war on science*. Pittsburgh, Pa: University of Pittsburgh Press, 2021, 1 online resource (xii, 251 pages) : illustrations. ISBN 0-8229-8801-1.

Knih, která se do hloubky zaobírá fenoménem váhání ohledně očkování, ve které se zároveň autorka zamýšlí nad příčinami problému. Ukazuje se, že se v tomto ohledu přemýšlí ve dvou rámcích – „válka proti vědě“ a „krize důvěry“. Maya Goldenberg se pak zaměřuje na ten druhý rámec, popisuje, proč lidé nemají důvěru v instituce, a zároveň navrhuje, jak by se důvěra k očkování mohla vrátit.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

BREJCHOVÁ, Dominika. *Povinné očkování v českých médiích v kontextu paternalismu a rizik*. 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Reifová, Irena.

GALSTYAN, Elen. *Snížená proočkovanosť jako nový globální zdravotní problém*. Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí práce Kučerová, Irah.

MACHYTKA, Matěj. *Vnímání vlivu médií na postoj rodičů vůči povinnému očkování*. Praha, 2021. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Vochocová, Lenka.

MEJTSKÁ, Petra. *Role otců při váhání o očkování*. Praha, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra sociologie. Vedoucí práce Sedláčková, Tereza.

Datum / Podpis studenta/ky

22. 2. 2022

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

doc. PhDr. JAN HALADA, CSc.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

22. 2. 2022

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTIŠKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO OBORU.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Kódovací kniha (tabulka)

Příloha č. 2: Online versus tištěná média (graf)

Příloha č. 3: Média celkově (graf)

Příloha č. 4: Články za měsíc (graf)

Příloha č. 5: Jak se vyvíjel počet článků za měsíc u jednotlivých médií (graf)

Příloha č. 6: Antivax rámce (graf)

Příloha č. 7: Rámce vyskytující se v deníku Právo (graf)

Příloha č. 8: Rámce vyskytující se v MF DNES (graf)

Příloha č. 9: Rámec „válka proti vědě“ napříč médii

Příloha č. 10: Rámec „krize důvěry“ napříč médii

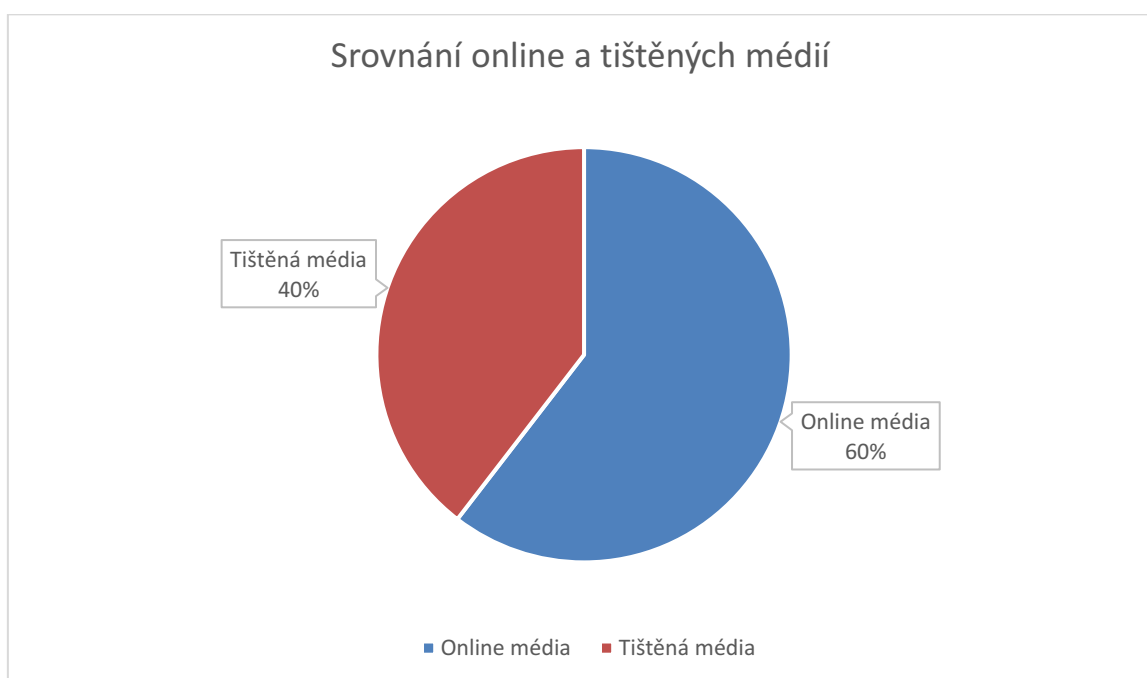
Příloha č. 11: Dobová antivakcinační karikatura (obrázek)

Příloha č. 12: Článek využívající rámec „nástroj cizí moci“ (sken)

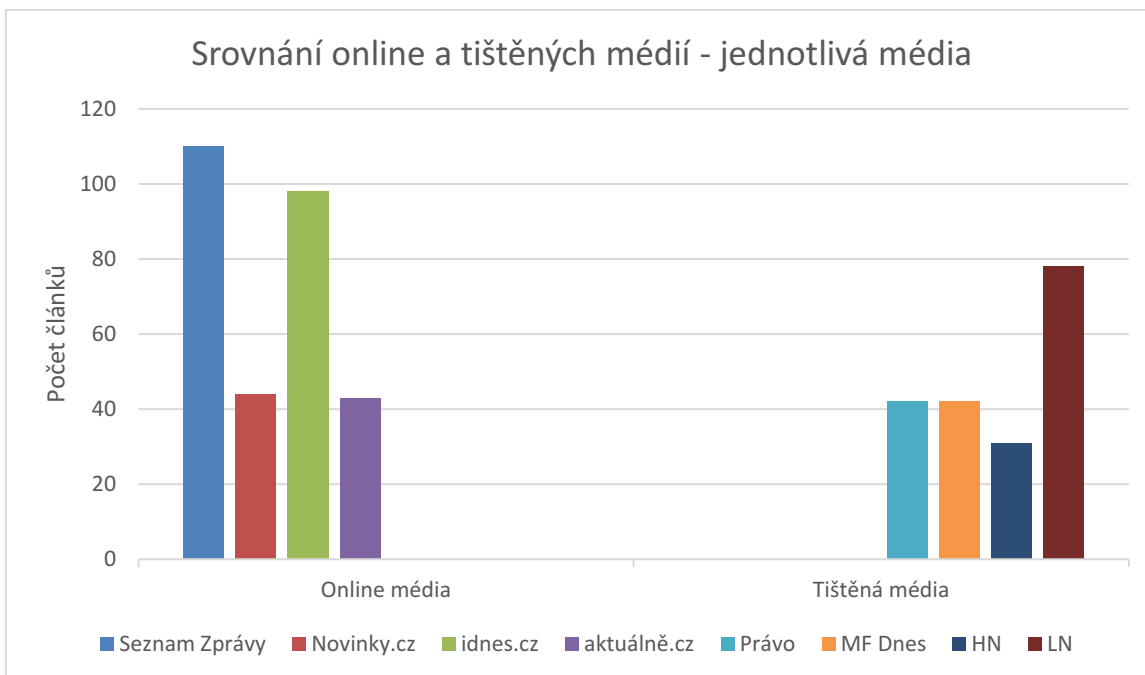
Název proměnné	Kód proměnné	Popis proměnné
Titulek	Text	Titulek zkoumaného článku
Médium	1 = Aktuálně.cz 2 = Novinky.cz 3 = iDNES.CZ 4 = Seznam Zprávy 5 = Hospodářské noviny 6 = Právo 7 = Mladá fronta DNES 8 = Lidové noviny	Médium, ze kterého pochází zkoumaný článek.
Typ média	1 = Online 2 = Tištěné	Typ média, ze kterého pochází zkoumaný článek.
Měsíc	1 = Leden 2 = Únor 3 = Březen 4 = Duben 5 = Květen 6 = Červen 7 = Červenec	Měsíc, ve kterém vyšel zkoumaný článek.

	8 = Srpen 9 = Zář 10 = Říjen 11 = Listopad 12 = Prosinec	
Rok	20 = 2020 21 = 2021 22 = 2022	Rok, ve kterém vyšel zkoumaný článek.
Rámec	1 = Válka proti vědě 2 = Krize důvěry 3 = Extremismus 4 = Nástroj cizí mocnosti 5 = Nálepka 6 = Dva tábory 7 = Nástroj vnitropolitického boje 8 = Jiné 9 = Nelze určit	Jak je v článku rámováno téma antivax.

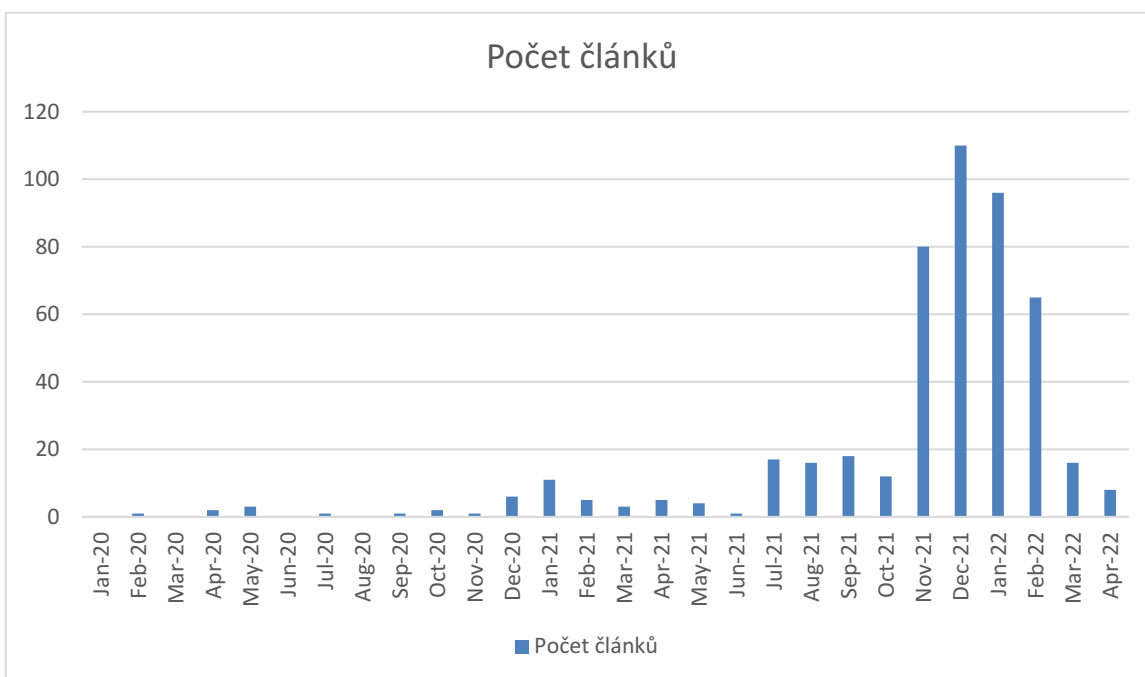
Kódovací kniha (tabulka)

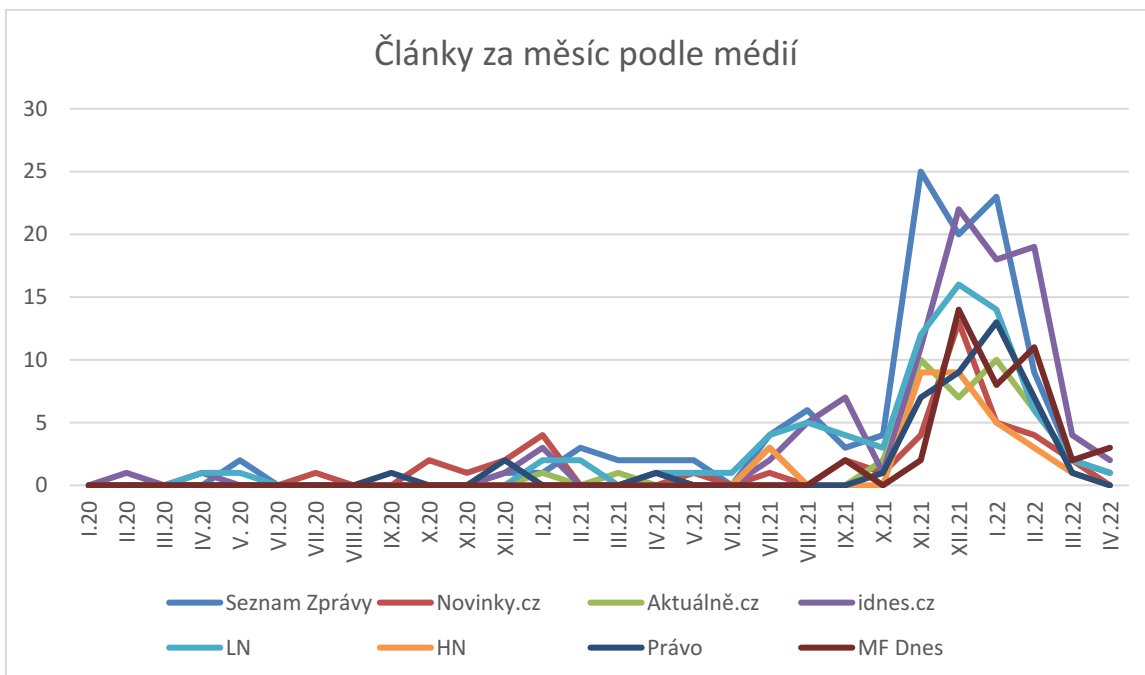
Online versus tištěná média (graf)

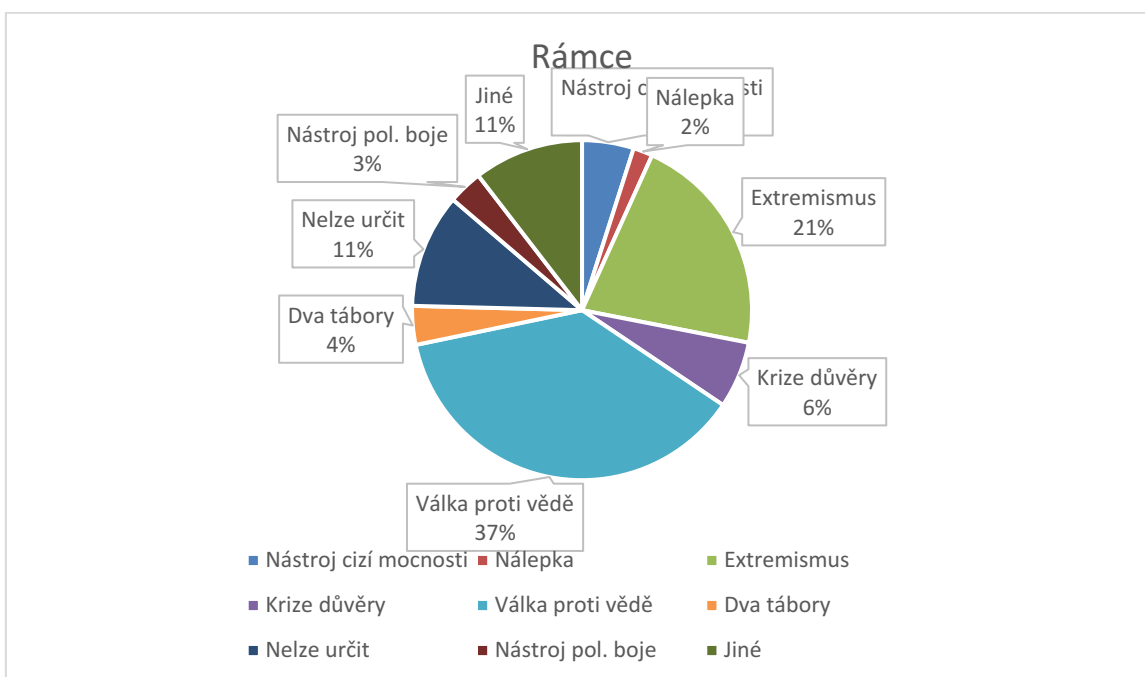
Média celkově (graf)

Články za měsíc (graf)

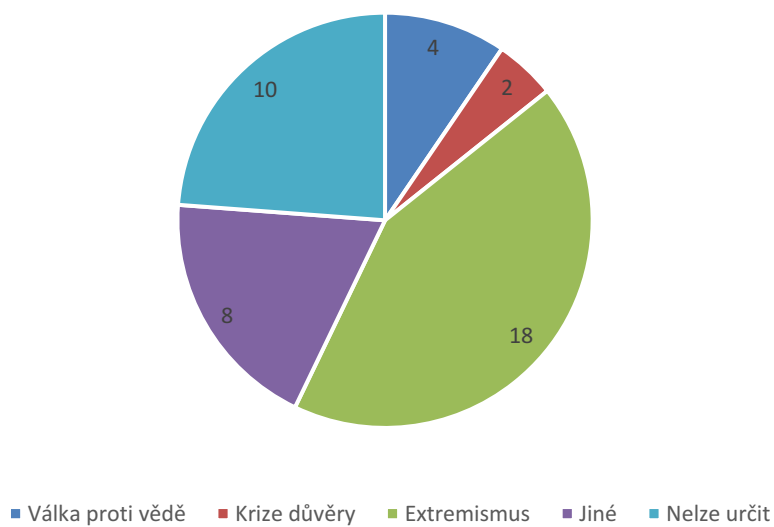

Jak se vyvíjel počet článků za měsíc u jednotlivých médií (graf)

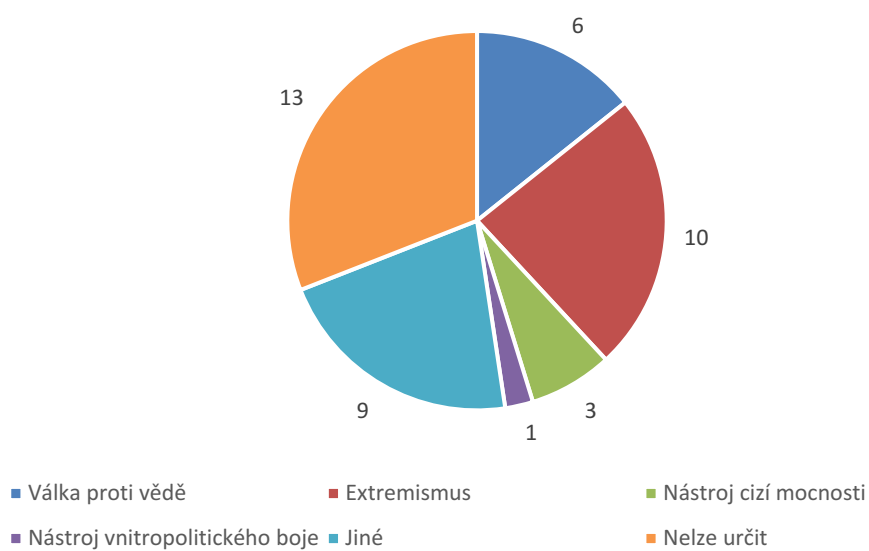
Antivax rámce (graf)

Rámcování antivax v deníku Právo

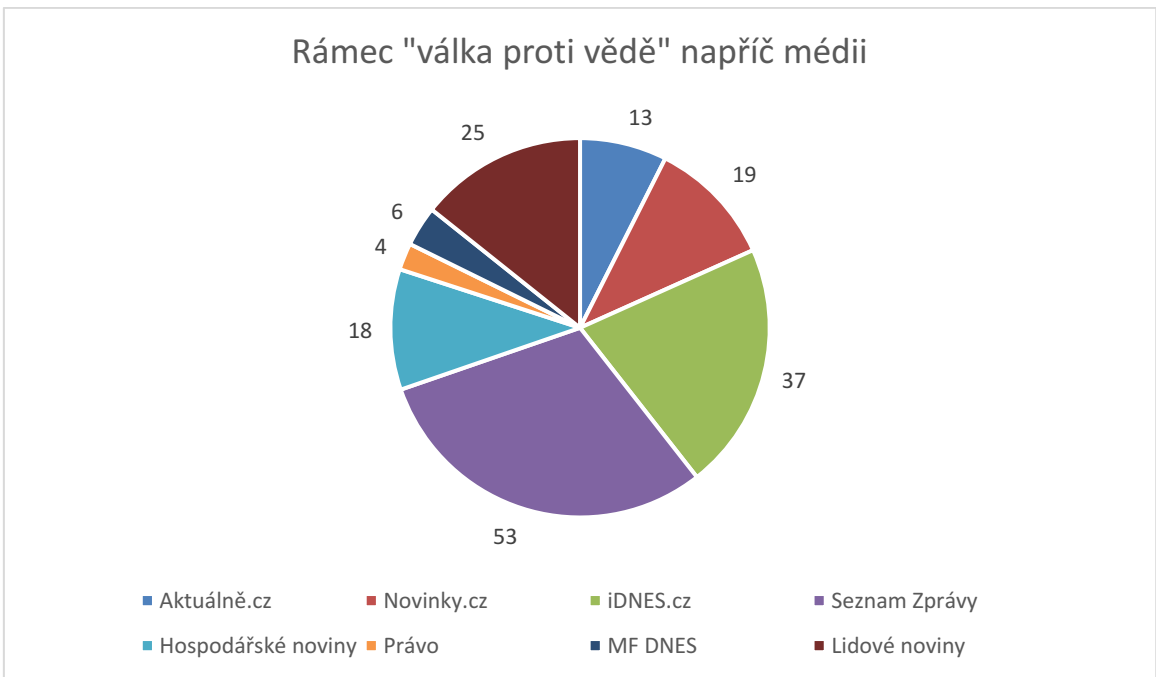

Rámce v deníku Právo

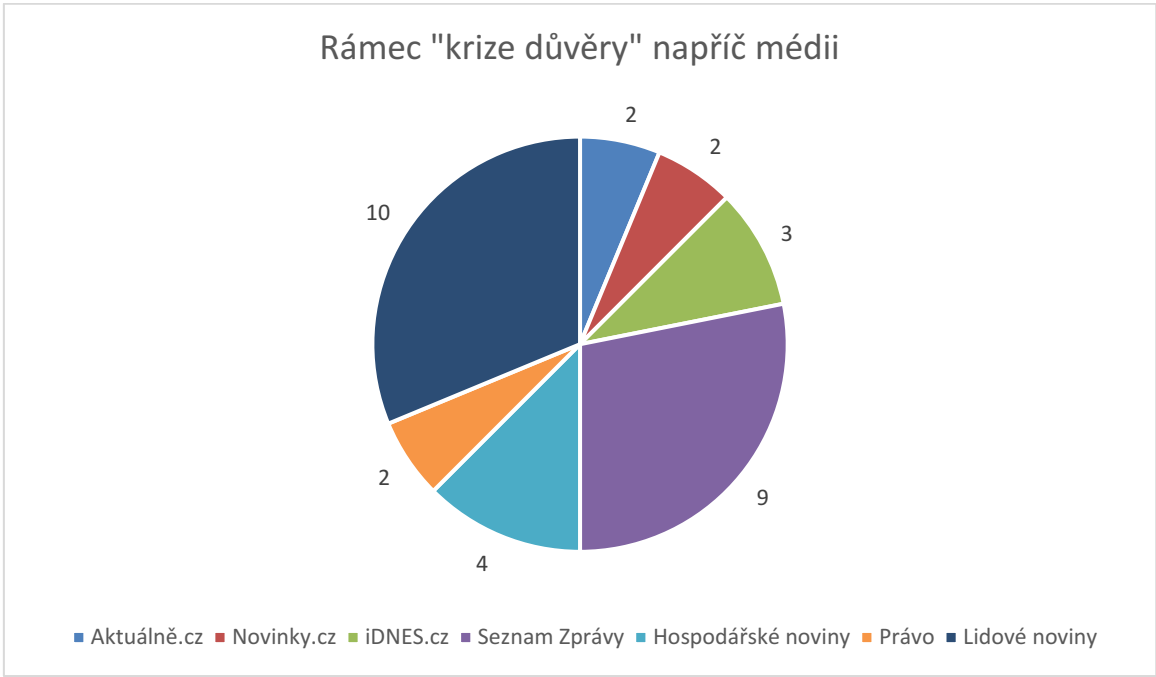
Rámcování antivax v MF DNES

Rámce v MF DNES

Rámec „válka proti vědě“ napříč médii

Rámec „krize důvěry“ napříč médii

Dobová antivakcinační karikatura (obrázek) (autor: James Gillray)

Politika na ulici: Komu svědčí antivaxerská hysterie?

Fakenews v celé Evropě

Nad našimi hlavami létají utajená letadla, maskující se jako globální kurýrní společnosti, která rozšiřují covidovou infekci, aby nás donutili se naočkovat. Vakcína ve skutečnosti vůbec nepomáhá, ale obsahuje čipy, jež nás sledují a mohou také ovlivňovat naše chování. A všechno se to aktivuje pomocí vlnění z 5G mobilních sítí! Podobné čiré nesmysly se poslední dobou šíří nejen v Česku, ale překvapivě po celém kontinentu, jak ukazují i nálepky z Madridu. Hesla jako „vakcína je magnetická“ nebo „vakcína nechrání“ doplňuje obligátní „a média o tom mlčí!“. Samozřejmě relevantní mohou být otázky týkající se zdravotních rizik v případě specifických chorob nebo například malých dětí ve vývoji. To je ale něco zcela a úplně jiného než šíření podobných poplašných zpráv. V situaci, kdy se z pandemie stala geopolitická záležitost, USA a Evropa se tvrdě staví na odpor putinovskému Rusku a začínají se konečně bránit i rozpínavosti čínské komunistické diktatury, je namístě se ptát, kdo tyto bludy o vakcínách proti covidu-19 šíří. A komu má snaha o rozkol v tradičně liberální evropské společnosti svědčit.

TEXT A FOTO JAN KLESLA

Antivax jako „nástroj cizí mocnosti“ (sken) (zdroj: Lidové noviny)